

yag noyo saguli' Tuhan i! I Simon nakakito Riso!"

³⁵ Tunungo' bo ru ruo ngaulun i atan ondo' nasauk ralalom pangkiralanan nilai am atan kulaan ilo nakaulig ra Tuhan ra lo namilang ra ruti' i.

Minintalang i Jisus ra maamaya' No rano

(Mat. 28.16–20; Mrk. 16.14–18; Jua. 20.19–23; Rin. 1.6–8)

³⁶ Liliwa' ruo ngaulun i lakat ak poyo mantunung, pulusat ri Jisus minigor ra taatanga' nilai am indagu, "Kaansayan ramuyun!"^p

³⁷ Naliangan am nalaa' ilo kaga', nga guang nilai nangambiluo io. ³⁸ Kaa' pangkuot lo risilo, "Kua guat kalaa' am kaimamang kau? ³⁹ I lai' min palar ru kalindu' am kalayam Kutu, am ilai' min Aku galama' gitio! Kombongo' min Aku am ilai', nga ambiluo kolondo' kual am bungul, kaa' Aku mokoondo'."

⁴⁰ Kopongo i Jisus minindagu ragitio bagu patalango' No palar ru kalindu' am kalayam Nano risilo.^q ⁴¹ Kalo poyo nangintopot ilo nga naansukan ilo toojo am nangimuag! Bagu pangkuot i Jisus risilo, kon No, "Mokoondo' kau kia ra akanon ragiti?" ⁴² Anii' nilo lo ra saputul papait tinunuan. ⁴³ Alapo' ri Jisus papait i am akanon' No ra pinaguluan nilai.

⁴⁴ Kopongo ragili indagu lo risilo, "Gitio noyo rinagu Kuli ramuyun paat ra Aku lakat ak poyo soroi ramuyun i; ra moonong baal ondo' binatang intor Raki' rala-

lom Ukum ri Musa', kitab ru Nabi' rali am kitab Mazmur, gitio musiti' ukopon."

⁴⁵ Kopongo ragili, nampainutun lo risilo atan kon ru Alkitab, ⁴⁶ kon No, "Nabatikan noyo ra Alkitab ra Mamamayag ondo' sinusub ri Aki Kapuuno' i musiti' maimbolo' galing am bagu maayag saguli' malupus kataluan. ⁴⁷ Am poyo, Tanou Moonsoi ti musiti' potonowon ra ngaangai' bulu ru tana' ti, tumalimpun intor ra Jirusalim. Maa' raginio mansail ra inggalan Ku tumalikur ilo intor ra tula nilono bagu ampunon ilo ri Aki Kapuuno'. ⁴⁸ Am akau no sasi' ondo' mampaintutun risilo ra ngaangai' ti. ⁴⁹ Aku galama' mangator ramuyun ondo' binantu' ri Ama' i. Kaa' musiti' kau maginaa galing ra bandar ragitio saboi mokoowot kau ra kuasa' ti intor ri Aki Kapuuno', bagu mongoi kau pampatanou."

I Jisus kinayang ra suruga'

(Mrk. 16.19–20; Rin. 1.9–11)

⁵⁰ Kopongo ragili ibito' ilo ri Jisus mongoi ra lisar ru bandar maa' sumaboi ra pamagunan Bitania. Pakasuku' ra giu' i, kakato' No kalindu' Nali am pamarakat risilo. ⁵¹ Liliwa' namarakat lo risilo, kakayang lo ra suruga' mangiruan risilo. ⁵² Siminamba ilo Riso am bagu siminaguli' ra Jirusalim nabaya' ra kaansukan nilo toojo. ⁵³ Ginio ra masalok ilo mongoi ra Baloi Tuhan koson mongompur ri Aki Kapuuno'.

^p Kuukula' naskah ra bokon kolondo' ra ragu: am indagu, "Kaansayan ramuyun!" ^q Kuukula' naskah ra bokon kolondo' ra ayat 40. ^r Kuukula' naskah ra bokon kolondo' ra ragu: kakayang lo ra suruga'.

Tanou Moonsoi pinasaboi ri JUANIS

Pasiguluon

Tanou Moonsoi pinasaboi ri Juanis ti, mantunung ra i Jisus noyo Ragu ri Aki Kapuuno' ondo' mantilayun, ondo' "nasauk ra ulun am minayan rita-kau". Koson rinagu ralalom kitab ti, Tanou Moonsoi ti binatikan koson mamabasa' rano makapangintopot ra i Jisus noyo Mamamayag ondo' sinusub i — Anak ri Aki Kapuuno' — maa' raginio mansail ra intopot Riso makakaayaan ilo (20,31).

Mopongo pasiguluon ondo' mambala' ra i Jisus noyo Ragu ri Aki Kapuuno' ondo' mantilayun, tayar kasaa' ru Kitab ti mantunung ra nansalinut kaimuagan ondo' mampakito ra i Jisus noyo Mamamayag ondo' sinusub i, ioginio Anak ri Aki Kapuuno'. Moonong kaimuagan binaya' ru ragu ri Jisus ra ulun ondo' mambala' ra kuayan ru kaimuagan rano. Ralalom tayar ragitio pinabala' ra mokoondo' ulun ondo' nangintopot ri Jisus am nasauk ra maa-maya' Nali, kaa' mokoondo' poyo manggal am marara' mangintopot Riso. Tayar 13—17 binatikan ra maawar atikulaan kinamaar ri Jisus ra maamaya' No rano paat ra rondon pamparakapan Riso, am atikulaan lo timinampos am niak nangikang ra guang nilo rondon raginio. Tayar ra pupus rano mambala' atikulaan i Jisus rinakop am binisara', atikulaan io sinalip am liminuat saguli', am atikulaan lo timinalang ra maamaya' No rano.

Tunung intor ra ruandu' narampatan liminapau (8.1–11) pinasubol ra tatandu' kurungan maayo [], nga masuang naskah am ragu inaligan ra galing i kalo mampasubol ra tunung ti, liliwa' bokon no mampasubol ra kuukula' intok.

Ralalom *Kitab Juanis* ti guangon toojo taak ru kaayagan motopot am mantilayun, ondo' taakin ri Aki Kapuuno' mansail ri Kristus. Taak no tumalimpuun noyo raino am malimanan ru ulun rano ondo' mangapu ri Jisus koson ra ralan mulig ri Aki Kapuuno', am koson ra mananaak ra kaayagan. Tandu' matimpok ru *Kitab Juanis* ioginio pompogoon ondo' inalap intor ra baal songongorou koson mampakito ra katapatan ri Aki Kapuuno', koson ra timug, ruti', sinda, magagalung am domba, puun ru anggur am kawa' nano.

Suang

Panalimpuunan	1.1–18
I Juanis Mampariu' am maamaya' ri Jisus ra kasaa' rano	1.19–51
Kandoi ri Jisus ra taatanga' ru ulun masuang	2.1—12.50
Orou pupus ra Jirusalim am liliut no	13.1—19.42
Linuatan am tinalangan ru Tuhan	20.1–31
Pamupusan: Rondo' tinalangan poyo ra Galilia	21.1–25

Ragu ondo' mampakaayag

1 Paat ra talimpuun i, ra kalo poyo nabingkal tana' ti, mokoondo' noyo Ragu. Ragu no soroi ri Aki Kapuuno' am lo ti niayuk nogondo' ri Aki Kapuuno'. ²Intor noyo ra talimpuun i soroi lo ri Aki Kapuuno'. ³Mansail Riso ngaangai' inangun ri Aki Kapuuno', am kolondo' rondo' pana nasauk ru kalio lo. ⁴Ragu ti noyo puun ru ngaangai' kaayagan,^a am kaayagan ti mampakasinda ra ulun. ⁵Sinda no mampakatawang ra kalandaman, am kalandaman no kalo makapampalasa' ra sinda no.

⁶Am mokoondo' sangulun sinusub ri Aki Kapuuno', inggalan nano i Juanis. ⁷Io ti minatong mampabala' ra sinda no ra ulun, koson ngaangai' ulun mangintopot ra pambalaan nano. ⁸Io ti sala' ka sinda no, kaa' mampabala' io ayuk ra sinda no. ⁹Am sinda tojojo no, ondo' mampakasinda ra ngaangai' ulun, matong ra tana' ti.

¹⁰Ragu no soroi noyo ra tana' ti, am kabalu' pana tana' ti ina-

ngun mansail Riso, kalo nauligan lo ru ulun ru tana' ti. ¹¹Minatong lo ra intok Nano galama', kaa' bulu Nano galama' kalo nangapu Riso. ¹²Kaa' osoi ak mangapu Riso, ioginio mangintopot Riso, pasaukon No ilo ra anak ri Aki Kapuuno'. ¹³Sala' ka pasaukon ilo ra anak ri Aki Kapuuno' nga inanak ilo noyo ru ulun, kaa' i Aki Kapuuno' galama' mampasauk risilo ra anak No rano.

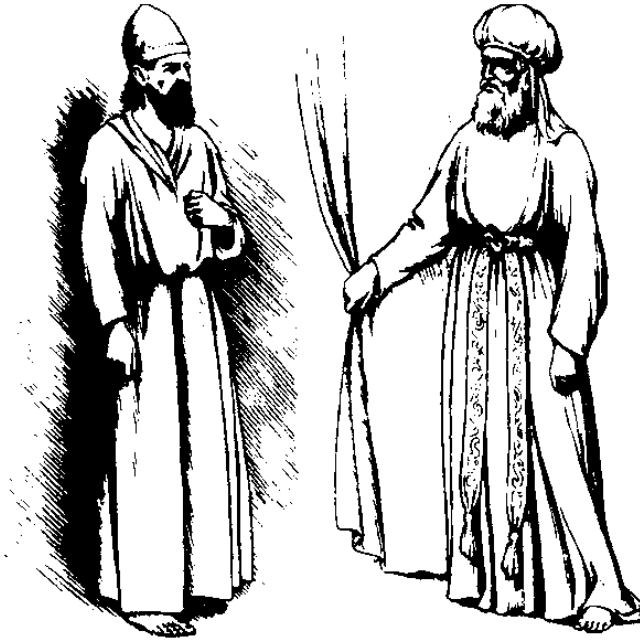
¹⁴Ragu no nasauk ra ulun am minayan lo ritakau. Nakito takau noyo ra lo matulai tojojo, nga lo no rorondo' Anak Langkuir ri Ama'. Mansail Riso i Aki Kapuuno' galama' am togom Nano pinakito ritakau.^b

¹⁵Kosongowo' ri Juanis nampaintutun Riso, kon no, "Io no kon kuli ra, 'Tumauli lo raki' kaa' maatang lo toojo intor raki', nga soroi lo noyo ra aku kalo poyo inanak.' "

¹⁶Nga ra togom No ra maayo no, kalo lumonggo' lo mamarakat ritakau. ¹⁷Mansail ra nabi' Musa', pinaatak ri Aki Kapuuno' ritakau Ukum ri Musa', kaa' mansail ri Jisus

^a Ragu ti noyo puun ru ngaangai' kaayagan; kaapoam: Ngaangai' ondo' sinauk maayag nga sumimpung ra Ragu.

^b Mansail Riso i Aki Kapuuno' galama' am togom Nano pinakito ritakau; Harfiah: nototop ra togom tinaakan am katapatan.

Ulun Liwi am imam Jaudi (1.19)

Kristus, pinakito ri Aki Kapuuno' ritakau togom am pampagagayaan Nano. ¹⁸Kolondo' sangulun pana nakakito ri Aki Kapuuno'. Kaa' Anak Langkuir ri Ama' ayuk, ondo' mongondo' Riso am rondo' guang Riso, lo nampaintalang ri Aki Kapuuno'.

Kaintutunan ri Juanis Mampariu'

(Mat. 3.1-12; Mrk. 1.1-8; Luk. 3.1-18)

¹⁹Tingganai ru ulun Jaudi rano giu' ra Jirusalim nanusub ra imam Jaudi am ulun papag ru Liwi rali, mongoi pangkuot ri Juanis, "Osoi kou?"

²⁰Kaa' inali' ri Juanis, kon no, "Sala' ka aku Mamamayag ondo' sinusub ri Aki Kapuuno' i."^c

²¹Ginio ra pangkuot ilo, "Koson poyo ragino, osoi kou guat? Nabi' Ilia kia?"

Taam i Juanis, "Sala'." Pangkuot ilo poyo, "Nabi' binantu' i^d kia?"

Taam io, "Sala'."

²²Indagu ilo, "Balai' akai, osoi kou! Nga musiti' mai balain ondo' nanusub ramon rali. Osoi kou kia rokoon mu?"

²³Taam i Juanis, "Aku noyo ondo' kon ru nabi' Jisaya, 'Makaulun mampipiau giu' ra intok masiluk:

Baniso' noyo ralan ru Tuhan!' "

²⁴Mokoondo' intor risilo ti sinusub ru ulun tayar Parisi. ²⁵Ginio ra pangkuot ilo ri Juanis, "Amun sala' ka okou Mamamayag ondo' sinusub ri Aki Kapuuno', kaapoam i Ilia, kaapoam Nabi' binantu' i, kua pampariu' kou ra ulun?"

²⁶Taam i Juanis, "Aku mampariu' ra timug ayuk, kaa' giti ra

^c Mamamayag ondo' sinusub ri Aki Kapuuno'; Harfiah: Mesias. ^d Nabi' binantu' i: lo ondo' lansanin rumatong mampabala' ra ratangan ru Mamamayag.

taatanga' min mokoondo' poyo sangulun ondo' kalo mauligan min. ²⁷ Makatauli Io raki', kaa' mamugal ra kaputan ru kasut Nano pana kalo maaya' aku."

²⁸ Ngaangai' no nasauk giu' ra pamagunan Bitania, tampilon ra sirangon ru Sungoi Jordan, intok nampariwan ri Juanis ra ulun.

Anak Domba ri Aki Kapuuno'

²⁹ Io suabon ragili, nakito ri Juanis i Jisus minatong riso, am indagu io, "Ilai' min, gitio noyo Anak Domba ri Aki Kapuuno' ondo' mamuso ra tula ru ulun ru tana' ti! ³⁰ Io no kon kuli ra, 'Tumauli Io raki', kaa' maatang Io toojo intor raki', nga soroi Io no ra aku kalo poyo inanak.' ³¹ Ragili, kalo nakatutun aku osoi Io ti, kaa' koson mampaintutun Riso ramuyun, ulun Israil, minatong aku mampariu' ramuyun ra timug."

³² Nampaintutun poyo i Juanis, kon no, "Nakito ku Ambiluo ri Aki Kapuuno'^c timinuun Riso koson ra susuit asang intor ra limbowon, am siminoroi Riso. ³³ Ragili, kalo nakatutun aku osoi Io ti. Kaa' i Aki Kapuuno' ondo' nanusub raki' mampariu' ra timug no minindagu raki', kon no, 'Makito mu Ambiluo ri Aki Kapuuno' tumuun ra sangulun am sumoroi riso. Ulun raginio noyo ondo' mampariu' ramuyun ra Ambiluo ri Aki Kapuuno'.'³⁴ Am aku galama' nakakito ra nasauk ti, ginio ra mampaintutun aku toojo ramuyun: Gitio noyo Anak ri Aki Kapuuno'."

^c Ambiluo ri Aki Kapuuno'; Harfiah: Ambiluo Matulai.

Maamaya' kasaa' ri Jisus rano

³⁵ Io suabon, minigor i Juanis nabaya' ra ruo ngaulun maamaya' nali ra giu' i poyo. ³⁶ Kakito no ra i Jisus nansail, indagu io, "Ilai', ginio noyo Anak Domba ri Aki Kapuuno'!"

³⁷ Korongog ru ruo ngaulun maamaya' ri Juanis ragu nali, bagu ugar ilo ruo baya' ri Jisus. ³⁸ Pangkaili i Jisus am kakito No ra siminunu' ilo Riso bagu kuati' No ilo, "Atan uyumon min?"

Taam ilo, "Rabbi, ati inayanan Mu?" ('Rabbi', arati' no 'mangilingila'.')

³⁹ Indagu i Jisus, "Ibok, ongoyo' min ilai'." (Paat ragili olo-olo' jam kaapat ra io mamai'.) Bagu baya' ilo Riso am kakito nilo intok Nali, soroi ilo ra giu' i orou raginio.

⁴⁰ Sangulun intor ra ruo ngaulun ti, ondo' nokorongog ra rinagu ri Juanis am baya' ri Jisus, io ti am i Andrias, pagaka' ri Simon Pitrus. ⁴¹ Ginio ra ongoi i Andrias tuum ri Simon ra mataki' am indagu io riso, "Natuun mai noyo Mesias." (Arati' no 'Mamamayag ondo' sinusub ri Aki Kapuuno'.')

⁴² Ibito' no bo i Simon ri Jisus.

Tantangi' ri Jisus i Simon, am indagu, "Inggalan mu i Simon anak ri Juanis, kaa' piawon kou poyo ri Kaipas." (Kaipas nogondo' ra Pitrus, arati' nano 'bulur batu'.')

Piniau ri Jisus i Pilipus am i Natanil

⁴³ Io suabon, nangaru' i Jisus mongoi ra libung ru Galilia. Na-

tuum No i Pilipus am indagu Io riso, "Baya' no Raki'!" (44 Intor i Pilipus ra pekan Bitsaida, io no pamagunan ri Andrias am i Pitrus.) 45 Katuum ri Pilipus i Natanil am indagu io riso, "Natum mai noyo Io ondo' binatikan ri Musa' ra Ukum am kon ru Nabi' rali. Io no i Jisus anak ri Jusup intor ra Najarit."

46 Kaa' taam ri Natanil, "Kolondo' lair moonsoi matong intor ra Najarit."

Indagu bo i Pilipus, "Ibok, ongoyo' ilai'."

47 Kakito ri Jisus i Natanil matong Riso, indagu Io, "Gitio noyo sangulun bulu ru Israil ra motopot; ulun ti mabanis guang."

48 Pangkuot i Natanil Riso, "Ati kulaan Okou nakaulig raki'?"

Taam i Jisus, "Kalo poyo piniau kou ri Pilipus, nakakito Aku no rirun siminindung ra puun ru ara no."

49 Indagu i Natanil, "Mangilingila', Okou no Anak ri Aki Kapuuno' am raja' ru ulun Israil!"

50 Indagu i Jisus, "Nangintopot kono kia nga minindagu Aku ra nakakito Aku rirun siminindung ra puun ru ara i? Mulu' poyo ra makakito kou ra baal maayo poyo intor ragitio." 51 Indagu poyo i Jisus risilo, "Balain takamin tojojo: makito min suruga' pabulowo am masundu ri Aki Kapuuno' rano magaloi am tumuun mongoi ra Anak ru Ulun."

Bunsag paguguatan giu' ra Kana

2 Naruaan ragili, mokoondo' rondo' bunsag paguguatan

giu' ra pamagunan Kana, libung ru Galilia. Ina' ri Jisus pana soroi ra giu' i. 2 I Jisus am maamaya' No rano piniau niayuk minongoi ra bunsag i. 3 Kakai' ruu' ru anggur i, indagu ina' ri Jisus Riso, "Nakayaan ilo no ra ruu' ru anggur."

4 Taam i Jisus, "Ina', kua panti-pagon kou Raki' raginio? Kalo poyo nasuku' orou Kuno."

5 Indagu ina' Nano ra kambo rali, kon no, "Gagayaa' min atan ak panusuban Nano ramuyun."

6 Mokoondo' ra giu' i onom ngampuun sampa' pambulian ra timug pambaguan sumugut ra kaulayan ru ugama Jaudi. Moonong sampuun masuangan balu' ngoopor kaapoam maatus ruo ngoopor liter. 7 Indagu i Jisus ra kambo rali, "Suangi' min sampa' rati ra timug." Bagu suangi' nilo bo konom-onom sampa' i ra timug saboi nototop. 8 Indagu bo i Jisus, "Raino suuko' sanganu timug no am pakinami' ra ulun ondo' mangatang ra bunsag ragitio." Am ibito' nilo bo timug i riso. 9 Nangkinam io ra timug, ondo' nasauk bo ra ruu' ru anggur, kaa' kalo napandayan no ati intor i, (kambo rali ak nakapandai), bagu piawo' no unguyon inuatan i, 10 kon no, "Kaindalamaman ru ulun, mampasulung galing ra ruu' ru anggur moonsoi, am amun masuang noyo ininum ru tambului, pasulungon no bo ruu' ru anggur ondo' kalo kula' moonsoi. Kaa' okou nambuli ra inumon ondo' moonsoi toojo saboi raino!"

¹¹ Ondo' binaal ri Jisus ra Kana, libung ru Galilia, kaimuagan^f kassaa' Nali. Ginio ra nampakito lo ra lo ti matulai am nangintopot maamaya' No rano Riso.

¹² Kopongo ragili i Jisus, ina' Nano, pabukat No am maamaya' No rano minongoi ra pekan Kapirnaum am minayan ra giu' i ra kuukula' ngoorou ayuk.

Siminubol i Jisus ra Baloi Tuhan

(Mat. 21.12-13; Mrk. 11.15-17; Luk. 19.45-46)

¹³ Maar noyo masuku' Pangiantakan ra Paska, ginio ra i Jisus minongoi ra Jirusalim. ¹⁴ Giu' ra liliut ru Baloi Tuhan i, kakito No mantatalan ra sapi', domba am susuit asang am niak mangangalig ra ruit rano nantuturung ra giu' i. ¹⁵ Ginio ra pamitol lo ra rondo' lalapos am paugaro' No ilo ngaangai' mabaya' ra domba am sapi' nilai intor ra Baloi Tuhan i. Tuntuaro' No mi ja' ru mangangalig ra ruit rano am pinatabulias No ruit nilai. ¹⁶ Indagu lo ra mantatalan ra susuit asang rano, "Paingkualo' noyo ngaangai' kuliamos min ti. Pai' min sauko' Baloi ru Ama' Ku ra pasar!" ¹⁷ Bagu kakara' ru maamaya' No rano ondo' binatang ra Kitab: "Aki Kapuuno', togom Ku ra Baloi Mu mangkinibit ra patayan Ku."

¹⁸ Tingganai ru ulun Jaudi rano minanggal Riso, kon nilai, "Atan kia kaimuagan saukon Mu koson mampainono' ra makakuasa' Kou mambaal ragitio?"

¹⁹ Taam i Jisus, "Amun lunsayon min Baloi Tuhan ti, motoojo Ku buoi kataluan."

²⁰ Indagu ilo, "Apat ngoopor am onom ngambilor buoi Baloi Tuhan ti naangun, am matapuli' Mu kia buoi kataluan?" ²¹ Kaa' Baloi Tuhan kon ri Jisus nii, soto pot no inan Nano galama'. ²² Bagu paat i Jisus binayag saguli' intor ra kapatayan, kakara' ru maamaya' No rali ra minindagu lo no koson ragitio. Am nangintopot ilo bo ra binatang ra Alkitab am niak ondo' rinagu ri Jisus i.

Makaintutun i Jisus ra guang ru ngaangai' ulun

²³ Paat i Jisus soroi ra Jirusalim ra Pangiantakan ra Paska, masuang ulun nangintopot Riso, nga nakakito ilo ra kaimuagan ondo' binaal Nano. ²⁴ Kaa' i Jisus galama' kalo nalansan risilo, nga makaintutun lo ra guang ru ngaangai' ulun. ²⁵ Kalo pana paintutunon lo ra osoi ak pana, nga lo galama' nakatutun noyo ra ngaangai' guangon ru ulun.

I Jisus am i Nikodimus

3 Mokoondo' sangulun tingganai ru ugama Jaudi intor ra tayar Parisi, makainggalan ri Nikodimus. ² Sarandaman ragili ongoi io tuum ri Jisus am indagu, "Mangingila', makapandai akai ra Okou no sinusub ri Aki Kapuuno' mongoi pangila'. Nga kolondo' sangulun pana makapambaal ra kaimuagan koson ra baalon Mu-

^f kaimuagan: naskah Junani 'tatandu'. Ralalom Tanou Moonsoi ondo' pinasaboi ri Juanis, ragu 'tatandu' masalok makaarati' ra kaimuagan ondo' mampainono' ra i Jisus noyo Anak ri Aki Kapuuno'.

no, amun ru kalo indanganon io ri Aki Kapuuno'."

³Taam i Jisus, "Balain tokou tojojo: kolondo' sangulun pana masuk ra ulun ri Aki Kapuuno'^g amun kalo anakon io saguli'."^h

⁴Pangkuot i Nikodimus, "Ati kulaan ulun nasukor maanak saguli'? Kalo lair makasubol saguli' ra binunakan ru ina' nano am maanak ra kainduo!"

⁵Taam i Jisus, "Balain tokou toojo: kolondo' sangulun pana masuk ra ulun ri Aki Kapuuno' amun kalo anakon ulun no mansail ra timug am Ambiluo ri Aki Kapuuno'. ⁶Lalagang anakon ru ulun, kaa' ulun anakon saguli' ru Ambiluo ri Aki Kapuuno'. ⁷Pai' pangimuag amun ru mindagu Aku ra musiti' kou anakon saguli'!ⁱ ⁸Angin sumoyob ra ati ak kasagaan nano; maining ak bolos no, kaa' kalo mapandayan mu intor kaapoam ulian nano. Naganda' niayuk baal ru ulun anakon saguli' ru Ambiluo ri Aki Kapuuno'."

⁹Pangkuot poyo i Nikodimus, "Ati kulaan gitio masuk?"

¹⁰Taam i Jisus, "Okou sangulun mangingila' kauligan ra Israil, kua pai' kou pakarati' ragitio? ¹¹Balain tokou tojojo: Akai ti mam-paintutun ramuyun ra atan napandayan am nakito Mai, kaa' marara' kau mangapu. ¹²Kalo mangintopot kau ra pinabala' Ku ondo' masuk ra tana' ti, atan bo kulaan akau mangintopot amun balain takamin ondo' masuk giu' ra suruga'? ¹³Kolondo' sangulun

pana nakaaloi ra suruga', suai Anak ru Ulun ayuk, ondo' timinuun intor ra suruga'.

¹⁴Am koson kukuo tambaga' pinainsawat ra tataun ri nabi' Musa' giu' ra intok masilik, nogondo' niayuk ra Anak ru Ulun musiti' painsawaton koson raginio. ¹⁵Maa' raginio moonong ulun ondo' mangintopot Riso mokoowot ra kaayagan motopot am mantilayun. ¹⁶Nga maayo kaga' guang ri Aki Kapuuno' ra ulun ru tana' ti, saboi nanaak Io ra Anak Langkuir Nano, maa' raginio moonong ulun ondo' mangintopot Riso kalo mapuso, kaa' mokoowot ra kaayagan mantilayun. ¹⁷Nga i Aki Kapuuno' nanusub ra Anak Nano mongoi ra tana' ti sala' ka mongoi pangakim ra ulun, kaa' mongoi pamayag risilo.

¹⁸Osoi ak mangintopot ra Anak no kalo ukumon. Kaa' osoi ak kalo mangintopot Riso, inukum noyo nga kalo nangintopot io ra Anak Langkuir ri Aki Kapuuno'.

¹⁹Am gitio noyo ukuman ti: sinda no nakaratong noyo ra tana' ti, kaa' ulun masaga' poyo ra kalandaman intor ra sinda nga ondo' baalon nilai malaat. ²⁰Osoi ak mambaal ra kalaatan masisang ra sinda am marara' matong ra sinda, maa' raginio ondo' baalon nilo ra malaat no kalo makasalula'. ²¹Kaa' osoi ak gumagaya' ra kasagaan ri Aki Kapuuno',^j io ti matong ra sinda, maa' raginio makasalula' ra io totopot gu-

^g masuk ra ulun ri Aki Kapuuno'; Harfiah: Pamarintaan ri Aki Kapuuno'. ^h saguli': kaapoam intor ra rasawat.
ⁱ saguli': kaapoam intor ra rasawat. ^j kasagaan ri Aki Kapuuno'; harfiah: katapatan.

magaya' ra kasagaan ri Aki Kapuuno'."

I Jisus am i Juanis Mampariu'

²² Kopongo ragili i Jisus am maamaya' No rali minongoi ra Judia. Minayan Io ra giu' i nababaya' risilo ra kuukula' buoi liliwa' nampariu' ra ulun. ²³⁻²⁴ Paat ragili i Juanis kalo poyo inaput. Nampariu' io ra ulun giu' ra Ainun, kalo maalur intor ra pekan Salim, nga maayo timug ra giu' no. Ulun rali minongoi pakiriu' ri Juanis ra giu' i.

²⁵ Intor raginio, kuukula' ngaulun maamaya' ri Juanis naga-gansang ra sangulun Jaudi^k ra kaulayan mambagu' sumugut ra ugama Jaudi. ²⁶ Bagu ongoi ilo ri Juanis am indagu, "Mangingila', Io ondo' nababaya' rirun am pinaintutun mu ramon giu' ra sandaup ru Sungoi Jordan i, raino Io pana mampariu' am ngaangai' ulun mongoi bo Riso."

²⁷ Kaa' taam i Juanis, "Kolondo' atan ak pana maapu ru sasangulun amun ru kalo i Aki Kapuuno' mangani'. ²⁸ Akau galama' sasi' ra mokoondo' ragu ku ramuyun ra, 'Aku ti sala' ka Mamamayag ondo' sinusub ri Aki Kapuuno' i, kaa' aku ti sinusub ayuk sumigulu Riso.' ²⁹ Koson niak ra paguguatan: ungkuyon uatin mokoowot ra andu'; kaa' mamparangan ra ungkuyon uatin ti ondo' mangkiringog riso pana maansukan. Ginio nai ra raino ti maansukan aku tojojo, ³⁰ nga Io ti musiti' masuk ra maatang toojo am aku kalo bo."

Io ondo' matong intor ra suruga'

³¹ Io ondo' matong intor ra suruga' maatang intor ra ngaangai'. Kaa' io ondo' intor ra tana' ti, ulun io tupo ru tana' ti; am ragu nano pana intor ak ra baal ru tana'. Kaa' Io ondo' matong intor ra suruga' maatang intor ra ngaangai'. ³² Mampaintutun Io ra norongog am nakito Nali, kaa' kolondo' sangulun pana mangintopot ra kaintutunan Nali. ³³ Kaa' osoi ak mangintopot ra kaintutunan Nano, io no mangiou ra i Aki Kapuuno' no motopot. ³⁴ Io ondo' sinusub ri Aki Kapuuno' mampasaboi ra ragu Nano, nga kalo palasin i Aki Kapuuno' mangani' Riso ra Ambiluo Nano. ³⁵ Nga Ama' no motogom ra Anak Nano, am nangani' ra ngaangai' kuasa' Nano Riso. ³⁶ Maa' raginio osoi ak mangintopot ra Anak no mokoowot ra kaayagan motopot am mantilayun. Kaa' osoi ak kalo gumagaya' Riso no, kalo mokoowot ra kaayagan no, kaa' mantilayun i Aki Kapuuno' masisang riso.

I Jisus am ruandu' Samaria

4 Nakaining noyo ulun tayar Parisi rali ra masuang poyo ulun minaya' am pakiriu' ri Jisus ka i Juanis. (² Sotopot no sala' ka i Jisus galama' ondo' nampariu' ra ulun, kaa' maamaya' No rali ak.) ³ Kapandayi' ri Jisus ginio, iruani' No bo Judia am saguli' ra libung ru Galilia. ⁴ Mangkiralan mongoi

^k sangulun Jaudi: Kuukula' naskah nakalair: kuukula' ngaulun Jaudi.

ra giu', musiti' lo mansail ra libung ru Samaria.

⁵Pakasuku' lo ra pekan Sikar, giu' ra libung ru Samaria, maa-ra sampila' tana' ondo' pinataakan ri Jakub ra anak nali i Jusup ra galing i. ⁶⁻⁸Giu' i makatulubong ondo' binaal ri Jakub ra galing i. Paat tanga' ru orou, panturung i Jisus ra kiing ru tulubong i nga naagui lo ra pangkiralanan. Maa-maya' No rali minongoi pambali ra akanon giu' ra pekan. Bagu ratong sangulun ruandu' Samaria mongoi sagou am indagu i Jisus riso, "Anii' Aku ra inumon."

⁹Kaa' taamo' lo ru ruandu' no, "Okou ulun Jaudi am aku ulun Samaria; kua pakitaak Kou raki' ra inumon?" (Nga ulun Jaudi kalo lumatok ra ulun Samaria.)¹

¹⁰Taam i Jisus, "Amun ru naka-pandai kou ak ra taak ri Aki Kapuuno' am osoi makitaak rirun ra inumon, maaru' makitaak kou po Riso am mangani' lo rirun ra timug ondo' mampakaayag."

¹¹Indagu ruandu' i Riso, "Tuan, tulubong ti malandom kaga' am kolondo' susuuk Mu. Ati kaalapan Mu ra timug mampakaayag no? ¹²Kinamatuaan maili, i Jakub, nangani' ramon ra tulubong ti am io, anak am niak bibiag no rali nanginum ra timug ragitio. Maa-tang Kou po kia intor ri Jakub?"

¹³Taam i Jisus, "Osoi ak manginum ra timug ragitio, paason po-yo, ¹⁴kaa' osoi ak manginum ra timug ondo' taakin Ku, ulun no

kalo igondo' bo paason. Nga timug ondo' taakin Kuno koson ra taur bubuluak ondo' mangani' ra kaayagan motopot am mantilayun."

¹⁵Indagu ruandu' i, "Tuan, anii' aku ra timug no am kalo bo paason aku, am kalo pana bo mansagou aku ragiti."

¹⁶Taam i Jisus, "Ongoyo' pia-wo' ralaki muno am saguli' ragiti."

¹⁷"Kolondo' ralaki ku," kon ru ruandu' i.

Kon ri Jisus, "Motopot ragu munii ra kolondo' ralaki mu.

¹⁸Nga inlimo kono kauot am ungkuyon pasimpung mu raino ti sala' ka ralaki mu. Motopot rinagu muni."

¹⁹Indagu ruandu' i, "Tuan, makapandai aku ra Okou ti sangulun nabi'. ²⁰Kinamatuaan maili siminamba ri Aki Kapuuno' ra bulur ti, kaa' akau ulun Jaudi mindagu ra giu' ra bandar Jirusalim ayuk intok sumamba ri Aki Kapuuno'."

²¹Indagu i Jisus ra ruandu' no, "Pangintopot no Raki', nga ra sangarawan kalo bo sambaan i Ama' ra bulur ti kaapoam giu' ra Jirusalim. ²²Akau ulun Samaria sotopot no kalo makatutun osoi sambaan min; kaa' akai ulun Jaudi nakatutun osoi sambaan mai, nga pamayagan matong intor ra bulu Jaudi. ²³Raino ti nasuku' no-yo paat no, mansail ra indangan ru Ambiluo ri Aki Kapuuno'^m ulun sumamba ri Ama', ioginio i Aki Kapuuno' ondo' motopot,"

¹ Nga ulun Jaudi kalo lumatok ra ulun Samaria; kaapoam: ulun Jaudi marara' mamakai ra sangkir am piring ru ulun Samaria. ^m mansail ra indangan ru Ambiluo ri Aki Kapuuno'; Harfiah: ralom ambiluo. ⁿ i Aki Kapuuno' ondo' motopot; Harfiah: am katapatan.

nga ginio noyo kasagaan ri Ama'. ²⁴ Nga i Aki Kapuuno' no Ambiluo am mansail ra indangan ru Ambiluo ri Aki Kapuuno' ayuk ulun makasamba ri Aki Kapuuno' ondo' motopot."

²⁵ Indagu ruandu' i ri Jisus, "Napandayan ku noyo matong Mamamayag ondo' sinusub ri Aki Kapuuno', ondo' niak sabiton ri Kristus. Paat ra lo matong, mambala' lo ritakau ra ngaangai' no."

²⁶ Taam i Jisus, "Aku no kon mu ni, ondo' makimansunur rirun ti."

²⁷ Paat ragili maamaya' ri Jisus rali siminaguli'. Nangimuag ilo nakakito ri Jisus nakimansunur ra sangulun ruandu'. Kaa' kolondo' sangulun pana intor risilo nangkuot ra ruandu' i ra, "Atan kia kasaga' mu?" kaapoam nangkuot ri Jisus ra, "Kua pakimansunur Kou riso?"

²⁸ Kopongo ragili, tatango' ru ruandu' i rarapu' nali am saguli' ra pekan pambala' ra ulun ru giu' i, kon no, ²⁹ "Ibok, ongoi takau ilai' sangulun ungkuyon ondo' nambala' raki' ra ngaangai' ondo' binaal kuli. lo no kinua' Mamamayag ondo' sinusub ri Aki Kapuuno' i?"

³⁰ Bagu ingkual ulun rali intor ra pekan minongoi tuum ri Jisus.

³¹ Liliwa' ragili kimaiti' lo ru maamaya' No rali, "Mangingila', pangkan!"

³² Kaa' taam i Jisus, "Makaakanon Aku ondo' kalo natutunan min."

³³ Ginio bo maamaya' No rali pasakuot ra rondo' am bokon, "Mokoondo' kinua' nagibit Riso ra akanon?"

³⁴ Indagu i Jisus, "Akanon Ku io no, gumagaya' ra kasagaan ru lo ondo' nanusub Raki' am momo-ngo ra kandoi ondo' pinataak No Raki'. ³⁵ Kon ru ulun, 'Apat poyo ngambulan am mangkumos noyo.' Kaa' pulolowo' min noyo umo ra nangalia' rano, sama' noyo kumoson. ³⁶ Raino ulun mangkumos rano nokoowot ra ampos am ampos raginio magibit ra kaayagan motopot am mantilayun. Ginio ra ulun ondo' manias am ondo' mangkumos no mabaya' bo maansukan. ³⁷ Motopot ragu ru ulun, 'Sala' manias, kaa' sala' mangkumos.' ³⁸ Manusub Aku ramuyun mangkumos giu' ra umo ondo' kalo tiniasan min; ulun ra bokon nangandoi am akau mangumung ra ampos ru kandoi nilo."

³⁹ Masuang ulun Samaria intor ra pekan raginio nangintopot ri Jisus, nga ra bala' ru ruandu' i, kon no, "Nambala' lo raki' ra ngaangai' ondo' binaal kuli." ⁴⁰ Pakatuum ak ulun Samaria rali ri Jisus, kimaiti' nilo lo mayan risilo. Am naruaan i Jisus ra giu' i.

⁴¹ Siminuang poyo ulun nangintopot ri Jisus nga pangilaan Nano. ⁴² Am indagu ilo ra ruandu' i, "Raino mangintopot akai, kaa' sala' ka nga bala' muli ayuk, kaa' akai galama' noyo nangkirongog Riso. Am mangintopot akai ra lo no totopot Mamamayag ru ulun ru tana' ti."

Namabas i Jisus ra anak ru sangulun pegawai istana

⁴³ Kalupus naruaan giu' ra pamagunan Sikar, ongoi bo i Jisus ra

libung ru Galilia, ⁴⁴kabalu' pana nakaindagu lo, "Sangulun nabi' kalo urumaton ra intok nano galama'." ⁴⁵Kaa' pakasuku' lo ra Galilia, inuma' lo ru namagun ra giu' i, nga ilo pana minaya' ra Pangiantakan ra Paska ra Jirusalim am nakakito niak ra ngaangai' ondo' binaal ri Jisus i.

⁴⁶Bagu saguli' i Jisus ra pamagunan Kana, libung ru Galilia, intok nampasaukan No ra ruu' ru anggur intor ra timug. Giu' ra pekan Kapirnaum, mokoondo' niayuk sangulun pegawai istana ondo' anak no marualan. ⁴⁷Pakainio io ra minongoi i Jisus ra libung ru Galilia intor ra Judia, ongoi io uma' ri Jisus am pangkimait Riso mongoi ra Kapirnaum mamabas ra anak no ondo' maamar noyo matoi.

⁴⁸Kaa' indagu i Jisus riso, "Kalo mangintopot kau amun ru kalo makakito kau ra tatandu' am kaimuagan." ⁴⁹Taam ru pegawai i, "Tuan, ibok no ra kalo poyo matoi anak kuno."

⁵⁰Indagu i Jisus riso, "Uli' no, napali' noyo anak muno."

Nangintopot ulun i ra rinagu ri Jisus ni am uli' io bo. ⁵¹Taatanga' io nangkiralan muli', inuma' io ru ulipon no rali ondo' nagibit riso ra tanou, "Napali' noyo anak muno!"

⁵²Am pangkuot io, "Jam kakula' anak kuno napali'?" Taam ilo, "Jam kasaa' tanga' ru orou ra mai' i nairu' salom nali." ⁵³Kakara' no jam ragili niak inindaguan ri Jisus

riso ra, "Napali' noyo anak muno." Am nangintopot ilo sambaloi ri Jisus.

⁵⁴Ginio noyo kaimuagan karuo ondo' binaal ri Jisus giu' ra libung ru Galilia ra lo minuli' intor ra Judia.

Namabasan giu' ra kulam ru Bitisda

5 Kalupus ragili, minongoi i Jisus ra bandar Jirusalim koson maya' ra rondo' pangiantakan ru uga ma Jaudi. ²Giu' no, maar ra umpasan ru bandar ondo' inggalanin ra, "Kulobon ru Domba";^o mokoondo' rondo' kulam, ondo' ralamom ragu ru Ibrani sabiton ra 'Bitisda'. Maaar ra kulam ti mokoondo' limo ngantulus langgar. ³Am masuang ulun marualan salangan-langan ak ra tulus i: ilo no ulun bolou, kimpo' am niak ondo' kalo makalulu'. [Maginaa ilo ra timug ti luminggan. ⁴Nga sangantuan, tumuun masundu ru Tuhan ra kulam no mampalinggan ra timug. Makalinggan timug no, ulun marualan ondo' makapagulu tumolop ra kulam mapali' intor ra atan ak pana maruol nali.]^p ⁵Giu' i mokoondo' sangulun unguoyon ondo' talu ngoopor am balu' ngambilor noyo marualan. ⁶Kakito ri Jisus ra parilangan io ra giu' i, am napandayan No ra ulun no nabuoi noyo narualan; kuati' ri Jisus ulun i, "Masaga' kou kia mapali'?"

⁷Taam ulun i, "Tuan, kolondo' sangulun pana mampatapung raki' ra kulam paat ra timug no

^o maar ra umpasan ru bandar ondo' inggalanin ra, "Kulobon ru Domba"; kaapoam: maar ra "Kulobon ru Domba" mokoondo' rondo' intok. ^p Kuukula' naskah nakalair mamparuang ra ayat ragitio.

Ralan boborok ra bandar Jirusalim (5.1)

luminggan. Am paat aku mongoi sosop, makasigulu noyo ulun ra bokon.”

⁸ Indagu i Jisus riso, “Sukal no, kayango' apin muno am ugar.”
⁹ Paat ragili niayuk napali' bo ulun i. Kayango' no apin nali am magigugar io bo.

Ginio nasauk ra orou Sabat.
¹⁰ Ginio bo ra indagu tingganai ru ulun Jaudi rali ra ulun ondo' bagu ak kapali' i, “Orou raiti' orou Sabat takau; minanggal kou no ra Ukum ri Musa' ra nangkayang kou ra apin muno.”

¹¹ Kaa' taam io, “Ulun ondo' namabas raki' ra raitii' ni, Io noyo nanusub raki', kon No, ‘Kayango' apin muno am ugar.’ ”

¹² Pangkuot ilo riso, “Osoi nanusub rirun nangkayang ra apin muno am mugar?”

¹³ Kaa' ulun bagu binabas i kalo nakapandai osoi io, nga minongoi i Jisus latok ra ulun masuang ru giu' i.

¹⁴ Kalo nabuoi ragili, tinuum io ri Jisus giu' ra Baloi Tuhan am ragui' no ulun i, “Napali' kono raino. Pai' noyo bo inganganai' tula mutu, koson kalo matiu' kou ra baal makalalaa' poyo.”

¹⁵ Ugar ulun i am pambala' ra tingganai ru ulun Jaudi rali, “I Jisus ti noyo ondo' namabas raki'.”
¹⁶ Ginio bo ra timinalimpun ilo mantipagon ri Jisus, nga namabas lo ra ulun paat ra orou Sabat.
¹⁷ Kaa' taam i Jisus risilo, “Ama' Kuno magail mangandoi, am Aku pana mangandoi.”

¹⁸ Ragu raginio nangkinibit ra tingganai ru ulun Jaudi rali gumogot poyo mamatoi Riso. Nga sala' ka minanggal lo ak ra Ukum ri Musa' ra orou Sabat, kaa' minindagu lo poyo ra i Aki Kapuuno' noyo Ama' Nano; arati' no lo galama' mogondo' ri Aki Kapuuno'.

Kuasa' ru Anak

¹⁹ Taam i Jisus risilo, “Balain takamin tojojo: kalo makapambaal Anak ra atan ak pana intor ra kuasa' Nano galama'. Atan ondo' makito No baalon ru Ama', ginio ak baalon Nano. Nga ondo' baalon ru Ama', nogondo' niak ra baalon ru Anak.
²⁰ Nga motogom i Ama' ra Anak am manulu' Riso ra atan ak baalon Nano galama'. Am manulu' lo poyo ra Anak ra baal ondo' maatang poyo saboi mangimuag kau ngai'.
²¹ Koson i

Ama' mampakaluat ra ulun minatoi am manaak risilo ra kaayagan, nogondo' niak ra Anak manaak ra kaayagan ra osoi ak kasagaan Nano. ²²I Ama' kalo mangakim ra osoi ak pana, kaa' ngaangai' kuasa' mangakim no pinataak No noyo ra Anak. ²³Ginio sinauk No koson ngaangai' ulun mangurumat ra Anak nogondo' ra ilo mangurumat ra Ama'. Osoi ak kalo mangurumat ra Anak, kalo niak mangurumat ra Ama' ondo' nanusub Riso.

²⁴Balain takamin tojojo: Osoi ak mangkironogog ra ragu Kutu am mangintopot Riso ondo' nanusub Raki', mokoowot ulun no ra kaayagan motopot am mantilayun. Am kalo ukumon io, kaa' nakalabus io noyo intor ra kapatayan am nakatalimpuun noyo maayag. ²⁵Balain takamin tojojo: Paat no masuku', am sotopot no nasuku' noyo, ra ulun minatoi pana makapangkironogog ra bolos ru Anak ri Aki Kapuuno', am osoi ak mangkironogog am gumagaya', maayag io. ²⁶Koson i Ama' noyo intaran ru kaayagan, nogondo' niak ra Anak inanian No ra kuasa' koson Io ti pana intaran ru kaayagan. ²⁷Nangani' Io ra Anak ra kuasa' mangakim, nga Io no Anak ru Ulun. ²⁸Pai' kau pangimuag mangkironogog raginio, nga masuku' paat ra ngaangai' ulun minatoi mokorongog ra bolos Nano. ²⁹Mingkual ilo bo intor ra lobong nilai no. Osoi ak nambaal ra moonsoi, lumuat io am maayag, kaa' osoi ak nambaal ra malaat, lumuat io am ukumon."

Kaintutunan intor ri Jisus

³⁰"Kalo makapambaal Aku ra atan ak pana maya' ra kuasa' Ku galama'. Kaa' mangakim Aku ra ulun sumugut ra nambalaan ri Ama' Raki'. Matimpok toojo pangakiman Kutu, nga kalo maguyum Aku ra kasagaan galama', kaa' kasagaan Nali ondo' nanusub Raki' i ayuk.

³¹Amun ru Aku ak galama' mampaintutun ra baal Kutu, kaintutunan Kuno kalo maaya' intopoton. ³²Kaa' mokoondo' poyo ondo' mampaintutun intor Raki', am nakapandai Aku ra kaintutunan nano motopot. ³³Akau no nanusub ra ulun mongoi pangkuot ri Juanis osoi Aku, am kaintutunan nano intor Raki' motopot. ³⁴Aku kalo pana paintutunon ru ulun, kaa' raguon Ku gitio, maa' raginio bayagon kau. ³⁵I Juanis i koson ra lampung ondo' mapaang am mampakasinda, kaa' sangkinolor ak akau masaga' siminia' ra sinda nali. ³⁶Kaa' mokoondo' kaintutunan ra bokon ondo' maatang poyo intor ra kaintutunan ri Juanis i. Io ginio atan ondo' baalon Kutu, ondo' pinalansan ri Ama' Raki', ngaangai' ti mampainono' ra i Ama' noyo nanusub Raki'. ³⁷Am i Ama', ondo' nanusub Raki', Io no galama' mampaintutun Raki'. Akau kalo poyo igondo' pokorongog ra bolos Nali kaapoam pakakito ra bulos Nali. ³⁸Ragu Nano kalo sumoroi ra guang min, nga kalo mangintopot kau Riso ondo' sinusub Nali. ³⁹Gumogot kau mintutun ra Alkitab nga indos

min koson raginio akau mokoowot ra kaayagan motopot am mantilayun. Sotopot no Alkitab noyo mampaintutun Raki', ⁴⁰kaa' marara' kau matong Raki' koson mokoowot ra kaayagan motopot.

⁴¹Kalo makiompor Aku ra ulun. ⁴²Kaa' koson ramuyun, nakaulig Aku ra kalo motogom kau ri Aki Kapuuno' ralalom ru guang min. ⁴³Aku minatong mansail ra kuasa' ru Ama' Ku, kaa' kalo inapu min Aku. Kaa' amun ru mokoondo' poyo ulun ra bokon matong ramuyun mansail ra kuasa' no galama', io apuon min. ⁴⁴Ati kulaan kau makapangintopot Raki', amun ru makiompor kau ak ra ulun am kalo makiompor kau ri Aki Kapuuno' ondo' rondo' ak. ⁴⁵Pai' kau pangkara' ra Aku manguu' ramuyun ra pinaguluan ru Ama' Ku. I nabi' Musa' ondo' manguu' ramuyun, io no ondo' lalansanin min. ⁴⁶Amun tojojo kau nangintopot ri Musa', maaru' nangintopot kau niayuk Raki', nga io pana namatik noyo intor Raki'. ⁴⁷Kaa' amun ru kalo nangintopot kau ra binatikan nali, ati kulaan akau nangintopot ra atan raguon Kutu?"

Nampaakan i Jisus ra limo ngaribu ngaulun

(Mat. 14.13-21; Mrk. 6.30-44; Luk. 9.10-17)

6 Kopongo ragili, siminandaup i Jisus ra Tasik Galilia, ondo' inggalanin poyo ra tasik Tiberias. ²Masuang ulun saguguluyur minaya' Riso nga nakakito ilo ra kaimuagan No paat Io namabas ra

ulun marualan rali. ³Pagaloi bo i Jisus am maamaya' No rali ra bulur am panturung Io ra giu' i. ⁴Paat ragili maar noyo Pangiantakan ra Paska. ⁵Pampulolou i Jisus am kakito no ulun saguguluyur matong Riso. Ginio ra pangkuot Io ri Pilipus, "Ati nua' pambalian takau ra akanon koson mapaakan ra ngaangai' ulun rati?" (⁶Minindagu i Jisus koson raginii nga masaga' Io mangkinam ri Pilipus; kaa' Io galama' nakapandai ra atan ondo' saukon No ra maagu no.)

⁷Taam i Pilipus, "Ruti' ra mokologo ruo ngaatus ruit pirok⁷ pana kalo makaukop ra ulun rano, kabalu' pana sanganu ak maalap ru moonong ulun."

⁸Indagu poyo sangulun maamaya' No ra bokon, i Andrias, pinongkotob ri Simon Pitrus, kon no, ⁹"Giti mokoondo' sangulun lalaing unguyon ondo' makaruti' barli limo ngampila' am makapapait ruo ngaunor. Kaa' atan onong ru ginio ra suusuang ru ulun ti?"

¹⁰Indagu i Jisus ra maamaya' No rali, "Susubo' ilo manturung." Masakot intok ra giu' i, bagu pantuturung ulun masuang am suang ru unguyon rali limo ngaribu ngaulun. ¹¹Bagu alapo' ri Jisus ruti' i, paringkuanang Io ri Aki Kapuuno' am tatayaro' No ra ulun masuang ondo' nantuturung i. Papait i pana binaal No koson raginii, am ngaangai' ulun i nangakan saboi nangaasug ilo. ¹²Kaasug ilo ngaangai' raiti, indagu i Jisus ra maamaya' No rali, "Luluro' min ngaangai' suo no am

⁷ sampila' ruit pirok gaji' songorou ru sangulun kuli'. (Ilai' Matius 20.2).

kalo bo malubat.”¹³ Ginio ra lulu-ro' bo ru maamaya' No rali, am mokoondo' mopor am ruo ngambakul suang ru suo nalulur nilai intor ra limo ngampila' ruti' barli ondo' inakan ru ulun rali.

¹⁴Kakito ak ru ulun rali kaimuagan sinauk ri Jisus i, minindagu ilo, “Totopot lo ti noyo nabi' r ondo' matong ra tana' ti!”¹⁵ Kaa' natutunan noyo ri Jisus ra jajalin nilo lo masuk ra raja', ginio ra inggalur lo risilo am ongoi misasangulun ra kabuluran.

Minugar i Jisus ra rasawat ru timug

(Mat. 14.22–33; Mrk. 6.45–52)

¹⁶Paat ra palunggai', tuun maamaya' ri Jisus rali saguli' ra Tasik Galilia. ¹⁷Sakoi ilo ra parau am sindaup ilo ra tasik i mongoi ra pekan Kapirnaum. Kabalu' pana molondom noyo, kaa' lakat ak poyo kalio i Jisus minatong risilo. ¹⁸Am paat ragili mapuor angin am kinulun pana lumapos. ¹⁹Nangkabil maamaya' rali olo-olo' limo kilometer noyo galur am kakito nilo i Jisus mugar ra rasawat ru timug. Mininggaar lo ra parau i am nangalaa' ilo kaga'. ²⁰Kaa' indagu i Jisus risilo, “Pai' kau kalaa', aku noyo gitio!”²¹ Ginio ra masaga' ilo mampasakoi Riso ra parau i am paat ragili niayuk nakasaboi parau i ra intok sukuan nilai.

Ulun rali maguyum ri Jisus

²²Paat ra suabon, ulun rali ondo' nombolong ra sandaup ru ta-

sik i, nakatutun ra rondo' ak parau ra giu' i. Am nakapandai ilo ra minugar maamaya' ri Jisus rano siminakoi ra parau i, kaa' kalo minaya' i Jisus risilo. ²³Mokoondo' kuukula' parau ra bokon intor ra pekan Tibirias minatong am raral mamaar ra intok ru Tuhan minindagu ra paringkuanangan ra ruti' ondo' inakan ru ulun masuang i. ²⁴Kaa' paat ulun rali nakakito ra kalio i Jisus kaapoam maamaya' No rali ra giu' i, sakoi ilo ra parau rali am ongoi ra pekan Kapirnaum maguyum ri Jisus.

I Jisus noyo ruti' ondo' mampakaayag

²⁵Katuun ru ulun rali i Jisus giu' ra sandaup i, pangkuot ilo Riso, “Mangingila', sanggilan Kou pakasuku' ragiti?”

²⁶Taam i Jisus, “Balain takamin tojojo: maguyum kau Raki', nga pai' ru nakarati' kau ra kaimuagan binaal Ku, kaa' nakaakan kau no ra ruti' i saboi naasug. ²⁷Pai' kano paguyum ra akanon ondo' mataki' malaat. Kaa' paguyum kano ra akanon ondo' tumaan, ioginio mangani' ra kaayagan motopot am mantilayun. Am Anak ru Ulun noyo mangani' ramuyun ra akanon ragitio, nga i Aki Kapuuno' noyo galama' nangiou Riso.”

²⁸Pangkuot ilo Riso, “Atan maaru' baalon mai koson sumugut tojojo ra kasagaan ri Aki Kapuuno'?”

²⁹Indagu i Jisus, “Gitio noyo baalon min koson sumugut ra kasagaan ri Aki Kapuuno'; pangin-

^r nabi': Ilai' 1.21.

topot kano Riso ondo' sinusub ri Aki Kapuuno'."

³⁰ Ginio ra pangkuot ilo Riso, "Atan kaimuagan baalon Mu, maa' raginio makapangintopot akai Rirun? Ati kia rondo' baalon Mu? ³¹ Kinamatuaan maili nangan-kan ra manna^s giu' ra intok masi-luk. Koson binatang ra Alkitab, 'Nangani' lo risilo ra ruti' intor ra suruga'."

³² Indagu i Jisus risilo, "Balain ta-kamin tojojo: sala ka i Musa' ondo' nangani' ramuyun' ra ruti' intor ra suruga'; kaa' i Ama' Ku noyo mangani' ramuyun ra ruti' motopot intor ra suruga'. ³³ Nga ruti' ondo' taakin ri Aki Kapuuno' sotopot no lo ondo' timinuun intor ra suruga' am manaak ra kaayagan motopot ra ulun ru tana' ti."

³⁴ Ginio ra indagu ilo, "Tuan, kasalok no pangani' ramon ra ruti' raginio."

³⁵ Indagu poyo i Jisus risilo, "Aku no ruti' ondo' mampakaayag. Osoi ak matong Raki', kalo bo maitilan, am osoi ak mangintopot Raki', kalo bo paason.

³⁶ Nambala' Aku noyo ramuyun, ra nakakito kano Raki', kaa' kalo riak mangintopot kau Raki'.

³⁷ Moonong ulun ondo' taakin ri Ama' Raki', makaratong Raki'. Am kalo inggalarin Ku osoi ak pana ondo' matong Raki'. ³⁸ Nga Aku ti timinuun intor ra suruga' sala' ka mambaal ra kasagaan Ku galama', kaa' mambaal ra kasagaan ru lo ondo' nanusub Raki'.

³⁹ Gitio noyo kasagaan ru lo ondo'

nanusub Raki': kalo matatakan Aku ra sangulun pana intor risilo ngai' ondo' pinataak Raki', kaa' mampakaayag Aku risilo paat ra Orou Pupus. ⁴⁰ Nga gitio noyo kasagaan ri Ama': moonong ulun ondo' makaulig ra Anak Nano am mangintopot Riso, mokoowot ra kaayagan motopot am mantilayun am mampakaayag Aku risilo paat ra Orou Pupus."

⁴¹ Ginio ra pasabutok ak bo ulun Jaudi rali ri Jisus nga minindagu lo ra, "Aku no ruti' ondo' timinuun intor ra suruga'." ⁴² Indagu ilo, "Io ti i Jisus, anak ri Jusup. Mauligan mai ama' am ina' Nano. Ati kulaan lo makaindagu ra timinuun lo intor ra suruga'?"

⁴³ Taam i Jisus risilo, "Pai' kau pambubutok! ⁴⁴ Kolondo' sangulun pana makaratong Raki', amun ru kalo kimaitin io ri Ama' ondo' nanusub Raki' i; am ulun no bayagon Ku paat ra Orou Pupus no. ⁴⁵ Binatikan noyo ra Kitab ru Nabi' rali, 'Ngaangai' ulun ilaan ri Aki Kapuuno'.' Moonong ulun ondo' mangkironog ri Ama' am migigila' intor Riso matong Raki'. ⁴⁶ Ginio sala' ka aration ra mokoondo' noyo ulun nakakito ri Ama'. lo ondo' intor ri Aki Kapuuno' ak nakakito ri Ama'. ⁴⁷ Balain takamin tojojo: osoi ak mangintopot, mokoowot io ra kaayagan motopot am mantilayun. ⁴⁸ Aku no ruti' ondo' mampakaayag. ⁴⁹ Kinamatuaan min rali minatoi niayuk, kabalul pana nangan ilo ra manna giu'

^s manna: Ilai' kamus. ^t sala ka i Musa' ondo' nangani' ramuyun; kaapoam: ondo' tinaakan ri Musa' ramuyun sala' ka...

ra intok masiluk. ⁵⁰ Kaa' ruti' ondo' timinuun intor ra suruga' sala' ka koson raginio, osoi ak mangakan ra ruti' ti kalo matoi. ⁵¹ Aku no ruti' mampakaayag ondo' timinuun intor ra suruga'. Osoi ak mangakan ra ruti' ragitio, maayag io ra mantilayun. Ruti' ra pataakin Kuno, io no inan Kutu, maa' raginio ulun ru tana' ti mokoowot ra kaayagan."

⁵² Intor ra ragu Nanii, mansasangor bagu ulun Jaudi rali ra rondo' am bokon, kon nilo, "Ati kulaan ulun ti mampakaan ritakau ra inan Nano?"

⁵³ Indagu i Jisus risilo, "Balain takamin tojojo: amun ru kalo mangakan kau ra inan ru Anak ru Ulun am manginum ra raraa' Nano, kalo totopot maayag kau.

⁵⁴ Osoi ak mangakan ra inan Ku am manginum ra raraa' Ku, mokoowot io ra kaayagan motopot am mantilayun am bayagon Ku io paat ra Orou Pupus. ⁵⁵ Nga inan Kutu noyo akanon ra motopot, am raraa' Kutu pana inumon ra motopot. ⁵⁶ Osoi ak mangakan ra inan Kutu am manginum ra raraa' Kutu, sumoroi io Raki' am Aku pana sumoroi riso. ⁵⁷ I Ama' ondo' maayag nanusub Raki', am makakaayagan Aku intor Riso. Koson niak ra osoi ak mangakan ra inan Kutu, makakaayagan io intor Raki'. ⁵⁸ Gitio noyo ruti' ondo' timinuun intor ra suruga'; Io ti sala' ka koson ra ruti' ondo' inakan ru kinamatuaan min i, ondo' minatoi niayuk. Kaa' ulun ondo' mangakan ra ruti' ti maayag ra mantilayun."

⁵⁹ Ngaangai' ti rinagu ri Jisus ra lo nangila' giu' ra baloi sambayangan giu' ra Kapirnaum.

Ragu ondo' mangani' ra kaayagan motopot am mantilayun

⁶⁰ Korongog nilo ragu ri Jisus nii, masuang intor ra maamaya' No rali minindagu, "Mapagon toojo pangilaan ti. Osoi tumaan mangkironog raginio?"

⁶¹ Kapandai' ri Jisus ra pasabutook maamaya' No rali ra nangilaan Nali, pangkuot lo risilo, "Mampakalawo kia ra guang min nangilaan Kuni? ⁶² Atan poyo kulaan ru makakito kau ra Anak ru Ulun rumuli' ra intor Nali? ⁶³ Ambiluo ri Aki Kapuuno' noyo mangani' ra ulun ra kaayagan, kuasa' ru ulun kalo makapambaal raginio. Ragu Kutu intor ra Ambiluo ri Aki Kapuuno' ondo' mampakaayag ramuyun. ⁶⁴ Kaa' mokoondo' niak kuukula' ngaulun intor ramuyun ondo' kalo mangintopot." (Nga natutunan ri Jisus intor ra talimpun i, osoi kalo mangintopot Riso am osoi mampataak Riso ra pantula' No rano.) ⁶⁵ Indagu lo poyo, "Ginio nga ra nambala' Aku ramuyun ra kolondo' sangulun pana makaratong Raki' amun kalo iowon ru Ama' Ku."

⁶⁶ Intor raginii, masuang maamaya' No rali timinuliar am kalo bo maya' ilo Riso. ⁶⁷ Bagu pangkuot i Jisus ra mopor am ruo ngaulun maamaya' No rali, "Akau pana, masaga' kau kia mangiruan Raki'?"

⁶⁸ Taam i Simon Pitrus Riso, "Tuhan, osoi poyo angayan mai?"

Ragu Muno mangani' ra kaayaan motopot am mantilayun. ⁶⁹Raino mangintopot akai tojojo ra Okou no Matulai ondo' sinusub ri Aki Kapuuno'."

⁷⁰Indagu bo i Jisus risilo, "Kabalulu' pana Aku no nampili' ramuyun mopor am ruo ngaulun ringai', kaa' sangulun intor ramuyun no riwato." ⁷¹I Judas kon Nati, anak ri Simon Iskariot. Nga kabalu' pana io sangulun intor ra mopor am ruo ngaulun maa-maya' ri Jisus, kaa' mampataak io ri Jisus ra pantula' No rano ra tauli no.

I Jisus am pabukat No rano

7 Kopongo ragili, ongoi i Jisus ra ati ak intok ra libung ru Galilia. Marara' lo mongoi ra Judia nga tingganai ru Jaudi rali ra giu' i gumogot mamatoi Riso. ²Mamaar noyo ra Pangiantakan Mangkalukub ra Raun." ³Ginio ra indagu bo pabukat ri Jisus rano Riso, "Iruani' noyo intok ragitio am ongoi no ra Judia, maa' raginio maamaya' Mu rano pana makakito ra atan ondo' baalon Muno. ⁴Kolondo' sangulun pana mam-buni ra baalon nano amun masaga' io kauligan ru ulun. Amun ru baalon Mu ngaangai' tatandu' raginio, polosoo' noyo ngaangai' ulun ru tana' ti makapandai." (⁵Nga pabukat No rali galama' pana kalo nangintopot Riso.)

⁶Indagu bo i Jisus risilo, "Kalo poyo nasuku' orou inaru' Raki', kaa' akau sasanggilan ayuk. ⁷Akau kalo kasisangin ru ulun ru

tana' ti, kaa' Aku kasisangin nilo nga masalok Aku mampasalula' ra kalaatan nilono. ⁸Ongoi kano ra pangiantakan no, kaa' Aku kalo mokoongoi' nga kalo poyo nasuku' orou inaru' Raki'." ⁹Karagu ri Jisus koson raginii ra pabukat No rano, tatang lo ra Galilia.

I Jisus paat ra Pangiantakan Mangkalukub ra Raun

¹⁰Pakaugar ak pabukat No rano minongoi ra pangiantakan i, am i Jisus pana siminunu' niayuk. Kaa' kalo timinalang lo ra ulun masuang, simininok lo ak minongoi. ¹¹Tingganai ru ulun Jaudi rali naguguyum Riso paat ra pangiantakan i, kon nilo, "Ati lo?"

¹²Ulun masuang i pana posokonos ak mansunur Riso. Mokoondo' mindagu ra, "Ulun moonsoi lo." Mokoondo' poyo bokon mindagu, "Kalo! Mampakalayau lo ra ulun." ¹³Kaa' kolondo' sangulun pana makakau' mansunur Riso ra bolos mosongou, nga nala' ilo ra tingganai ru ulun Jaudi rali.

¹⁴Naintanga' noyo pangiantakan i, subol bo i Jisus ra Baloi Tuhan am timinalimpun mangila'. ¹⁵Nangimuag tojojo tingganai ru ulun Jaudi rali, bagu pagindagu ilo, "Ati kulaan ulun ti makapandai ra masuang pangilaan, kabalu' pana baal raginio kalo igondo' lo ilaa'?"

¹⁶Taam i Jisus, "Pangilaan Kutu sala' ka intor Raki', kaa' intor ri Aki Kapuuno' ondo' nanusub Raki'. ¹⁷Osoi ak masaga' mambaal

⁴ Ila' kamus. ^v kalo mokoongoi: kuukula' naskah nakalair; kalo poyo mokoongoi.

ra kasagaan ri Aki Kapuuno', makatutun io ati intor ru pangilaan Kutu; intor kia ri Aki Kapuuno' kaapoam intor Raki' galama' ayuk. ¹⁸Ulun ondo' mangila' sumugut ra pangkaraan nano galama', io no makiompur ayuk. Kaa' ulun ondo' mongompur Riso ondo' nanusub riso, io ti motopot am kalo magabau. ¹⁹Sala' ka kia i Musa' nangani' ramuyun ra Ukum no? Kaa' kolondo' sangulun pana intor ramuyun no gumagaya' tojojo ra Ukum no. Kua gogot kau mamatoi Raki'?"

²⁰Taam ulun masuang rali, "Mantuyang Kou! Osoi masaga' mamatoi Rirun?"

²¹Taam ri Jisus, "Rondo' ak kaimuagan binaal Ku am nangimuag kau ngai'. ²²I Musa' nanusub ra sunatin kau am ginio ra orou Sabat pana sunatin min lalaing ungkuyon (sotopot no kaulayan ru sunat no sala' ka intor ri Musa', kaa' intor ra kinamatuaan ra galing i). ²³Amun sunatin min lalaing ungkuyon paat ra orou Sabat am gitio kalo manggal ra Ukum ri Musa', kolondo' sasaban sumangit Raki' nga kinapali' Ku ngaangai' ra sangulun paat ra orou Sabat? ²⁴Langgai' min noyo mangakim ra ulun maya' ra atan ondo' makito ayuk, kaa' akimi' min noyo maya' ra atan ondo' motopot."

I Jisus kia Mamamayag ondo' sinusub ri Aki Kapuuno'?

²⁵Mokoondo' kuukula' ngaulun mamagun Jirusalim mindagu

ra, "Sala' ka kia lo ti ondo' uyu-mon ru tingganai takano ra potoyon? ²⁶Ilai', mindagu lo ra pinaguluan ru ulun masuang, am tingganai takano kalo niak manggal Riso. Natutunan nilo nua' ra lo ti noyo Mamamayag ondo' sinusub ri Aki Kapuuno' i? ²⁷Paat Mamamayag no matong, kolondo' sangulun pana makapandai ra intor nano, kaa' makapandai takau ngai' ra intor ru ulun ti."

²⁸Taatanga' i Jisus nangila' giu' ra Baloi Tuhan, pangkuot lo ra mosongou toojo, "Motopot kia ra nakaulig kau Raki' am nakapandai kau ra intor Ku? Kalo minatong Aku ra kuasa' Ku galama', kaa' sinusub Aku ru lo ondo' maintopot, am lo no kalo mauligan min. ²⁹Aku makaulig Riso, nga lo noyo ondo' nanusub Raki' am Aku ti minatong intor Riso."

³⁰Ginio ra nangkinam ilo pamparakop Riso, kaa' kolondo' sangulun pana makakau' mampaguut Riso, nga kalo poyo nasuku' orou inaru' no. ³¹Kaa' masuang intor ra ulun rali nangintopot Riso. Kon nilo, "Paat Mamamayag ondo' sinusub ri Aki Kapuuno' i matong, kalo lair makapambaal lo ra masuang poyo kaimuagan intor ra ulun ti."

Maguyum ra ralan mamparakop ri Jisus

³²Ulun tayar Parisi rali nokorongog ra ati kulaan ulun rali posokonos mansunur ri Jisus. Gili bo ra ilo am tingganai imam Jaudi rali nanusub ra kuukula' ngaulun pulis ru Baloi Tuhan mongoi

pamparakop Riso. ³³ Kaa' indagu i Jisus, "Kalo bo mabuoi Aku soroi ramuyun am sumaguli' Aku Riso ondo' nanusub Raki'. ³⁴ Uyumon min Aku, kaa' kalo matuum min Aku, nga ati angayan Kuno, kalo mokoongoi kau."

³⁵ Tingganai ru ulun Jaudi rali nagindagu ra rondo' am bokon, "Ati nua' angayan Nano saboi kalo makatum takau Riso? Mongoi lo kia ra ulun Jaudi ondo' liminatok ayan ra bandar ru ulun Junani? Mongoi lo kia pangila' ra ulun Junani? ³⁶ Atan kon No ra, 'Maguyum kau Raki', kaa' kalo makatum kau Raki'.' Am niak ra, 'Akau kalo mokoongoi ra angayan Kuno.' "

Timug ondo' mampakaayag

³⁷ Paat ra orou namupusan ru pangiantakan i, ioginio orou maatang toojo, bigor i Jisus am indagu ra mosongou, "Osoi ak paason, polosoo' io no matong Raki' am manginum. ³⁸ Koson binatang ra Alkitab, 'Osoi ak mangintopot Raki', tumilis intor ra guang nano timug ondo' mampakaayag.' "^w (³⁹ Kon Nano am Ambiluo ri Aki Kapuuno' ondo' pootoron ra osoi ak ondo' mangintopot Riso. Kaa' paat ragili Ambiluo ti kalo poyo pinaator nga katulayan ri Jisus kalo poyo pinatalang.)

Nagagansang ulun masuang

⁴⁰ Mokoondo' kuukula' ngaulun ondo' nokorongog ra ragu ni,

minindagu ra, "Tootopot lo ti noyo Nabi' inaanin takau."^x

⁴¹ Kon poyo ru bokon i, "Io ti noyo Mamamayag ondo' sinusub ri Aki Kapuuno'."

Kaa' mokoondo' poyo minindagu ra, "Mamamayag ondo' sinusub ri Aki Kapuuno' sala' ka intor ra Galilia. ⁴² Binatikan noyo ra Alkitab ra: 'Mamamayag ondo' sinusub ri Aki Kapuuno' intor ra papag ri Daut, am intor lo ra pamagunan Bitliim, intok ri Daut ragili.' "⁴³ Am nagagansang bo ulun masuang nga i Jisus. ⁴⁴ Mokoondo' niak kuukula' ngaulun masaga' mamparakop Riso, kaa' kolondo' sangulun pana nampaguut Riso.

Tingganai ru ulun Jaudi rano marara' mangintopot ri Jisus

⁴⁵ Paat siminaguli' pulis ru Baloi Tuhan rali ondo' sinusub mamparakop ri Jisus, pangkuot tingganai imam am ulun tayar Parisi rali risilo, "Kua, kalio nai inibit min lo?"

⁴⁶ Taam ru pulis rali, "Kalo igondo' akai pakaining ra sangulun makaindagu koson ra ulun raginio."

⁴⁷ Indagu ulun tayar Parisi rali, "Akau pana pinalayau No kia? ⁴⁸ Ilai', kolondo' sangulun pana tingganai takau kaapoam ulun tayar Parisi rati mangintopot Riso. ⁴⁹ Kaa' ulun masuang ondo' kalo makatutun ra Ukum ri Musa' rati, mausung ilo!"

^w Ragu ri Jisus ra ayat 37-38 maaligan ra: "Ulun paason moonsoi matong Raki', am ulun mangintopot Raki' moonsoi manginum. Koson binatang ra Alkitab. 'Intor ra ralaom guang nano tumilis timug ondo' mampakaayag.'" ^x Ilai' 1.21.

⁵⁰ Mokoondo' sangulun intor ra tayar Parisi, i Nikodimus, ondo' minongoi tuum ri Jisus ragili, minindagu risilo, ⁵¹ "Sumugut ra Ukum ri Musa', kalo makapangukum takau ra sasangulun ru kalo poyo morongog ragu nano am niak mapandayan takau atan binaal nano."

⁵² Taam ilo, "Kua saungo' mu Io, okou pana intor ra Galilia kia? Aratio' Alkitab no am mapandayan mu ra kolondo' sangulun pana nabi' matong intor ra Galilia."¹

**Sangulun ruandu'
narampatan liminapau**

[⁵³ Am uli' ilo ngaangai' ra baloi nilai sigagama',

8 kaa' i Jisus minongoi ra Bulur Jaitun. ² Nokorondom ra sua-bon i, subol Io ra Baloi Tuhan am ulun masuang rali minatong Riso. Ginio ra panturung Io am tuma-limpuun mangila' risilo. ³ Mangingila' ra Ukum ri Musa' am ulun tayar Parisi rali nagibit ra sangulun ruandu' ondo' narampatan liminapau. Pabigoro' nilo ruandu' i ra pinaguluan ru ulun masuang. ⁴ Indagu ilo ri Jisus, "Mangingila', ruandu' ti narampatan liminapau. ⁵ Sumugut ra Ukum ri Musa', ruandu' koson ragitio bobolon ra batu suku' matoi. Kaa' atan kia pangkaraan Mu raginio?" ⁶ Nangukuot ilo koson raginio nga masaga' ilo mangkinam Riso, koson makapanguu' ilo bo Riso. Kaa' kuung i Jisus am batiki' no tana' i ra ka-

lindu' Nali. ⁷ Pasakuot ilo ak ri Jisus, ginio ra bigor Io bo am indagu risilo, "Osoi ak intor ramuyun no ondo' kolondo' tula, io no magulu momobol riso ra batu." ⁸ Bagu kuung Io saguli' am pematik poyo ra tana'.

⁹ Kaining nilo ragu Nani, roorondo' ilo bo nangiruan ra intok i. Ondo' matutuo i siminigulu mugar, saboi sangulun ak bo i Jisus nabaya' ra ruandu' i, ondo' paribigor poyo ra giu' i. ¹⁰ Bigor i Jisus am indagu riso, "Ati bo gial? Kolondo' kia mangukum rirun?"

¹¹ Taam io, "Kolondo'."

Kon ri Jisus, "Aku pana kalo mangukum rirun. Raino, ugar no am pai' no bo pambaal ra tula."]²

**I Jisus noyo sinda ondo'
mampakatawang ra ulun ru
tana' ti**

¹² Indagu poyo i Jisus ra ulun masuang, "Aku noyo sinda ru tana' ti. Osoi ak maya' Raki' kalo mangkiralan ra kalandaman, kaa' mokoowot ra sinda ondo' mangani' ra kaayagan."

¹³ Ginio ra mindagu ulun tayar Parisi rali, "Raino Okou mampaintutun ra baal Munu galama'. Kaintutunan Munu kalo motopot!"

¹⁴ Taam i Jisus risilo, "Kabalu' pana mampaintutun Aku ra baal Ku galama', ginio motopot, nga nakapandai Aku ra intor Ku am angayan Ku, kaa' akau kalo makapandai ra intor kaapoam angayan Ku. ¹⁵ Akau mangakim ra ulun sumugut ra pamaguangan ru ulun;

¹ kolondo' sangulun pana nabi' matong; Rondo' naskah nakalair: nabi' no kalo matong. ² Masuang naskah am alig ra ragu nakalair kolondo' tayar ragitio (8.1-11).

Aku kalo mangakim ra osoi ak pana. ¹⁶Kaa' amun ru mangakim Aku pana ra ulun, pangakiman Kuno motopot, nga pai' ru Aku sangulun ak mangakim; kaa' i Ama' ondo' nanusub i, mabaya' Raki'. ¹⁷Mokoondo' binatikan ra Ukum ri Musa': Kaintutunan ru ruo ngaulun sasi' motopot. ¹⁸Mampaintutun Aku ra baal Ku galama', am i Ama' ondo' nanusub Raki' i pana, mampaintutun niak Raki'."

¹⁹Ginio ra pangkuot ilo, "Ati i Ama' Mu?"

Taam i Jisus, "Kalo makaulig kau Raki', kaapoam i Ama' Ku. Amun makaulig kau Raki', Ama' Kuno pana mauligan min niak."

²⁰Ngaangai' ti rinagu ri Jisus paat lo nangila' giu' ra Baloi Tuhan, maar ra kaban papataakan rali. Kaa' kolondo' sangulun pana namparakop Riso, nga kalo poyo nasuku' orou Nano.

Kalo mokoongoi kau ra angayan Ku

²¹Indagu poyo i Jisus risilo, "Aku ti mugar am maguyum kau poyo Raki', kaa' matoi kau ak mabaya' ra tula minno. Akau kalo mokoongoi ra angayan Ku."

²²Indagu bo tingganai ru ulun Jaudi rali, "Mantuwo lo nua', ra minindagu lo, 'Kalo mokoongoi kau ra angayan Ku.' "

²³Indagu i Jisus, "Akau intor ra gana' ti, kaa' Aku intor ra rasawat. Akau ulun ak ru tana' ti,

kaa' Aku sala' ka intor ra tana' ti. ²⁴Ginio nga ra Aku minindagu ramuyun ra matoi kau ak ra tula minno. Am amun kalo mangin-topot kau ra 'Aku noyo AKU',^a matoi kau ak mabaya' ra tula minno."

²⁵Ginio ra kuati' nilo poyo, "Osoi Kou guat?"

Taam i Jisus, "Intor poyo ra talimpuun i, nambala' Aku no ramuyun!^b ²⁶Masuang baal minno ondo' akimon Ku. Kaa' lo ondo' nanusub Raki' i motopot, am mambala' Aku ra ulun ru tana' ti maya' ra atan ondo' morongog Ku intor Riso."

²⁷Kaa' kalo nakarati' ilo ra i Ama' kon ri Jisus ni. ²⁸Indagu i Jisus risilo, "Makainsawat min Anak ru Ulun no, bagu matutunan min ra 'Aku noyo AKU'. Am Aku kalo makapambaal ra atan ak pana sumugut ra kasagaan Ku galama', kaa' paraguon Ku ak ondo' nangilaan ri Ama' Raki'. ²⁹Io ondo' nanusub Raki' i masalok mabaya' Raki'; kalo pinaluur No Aku, nga masalok Aku sumugut ra kasagaan Nano."

³⁰Kaining ak ulun rali ragu raginii, masuang bo nangintopot ri Jisus.

I Aki Kapuuno' ondo' motopot ondo' mampalabus ra ulun

³¹Kopongo ragili indagu bo i Jisus ra ulun Jaudi rali ondo' nangintopot Riso, "Amun gumaga-

^a AKU: Maaru' lair inggalan ti mogondo' ra inggalan ondo' sinabit ri Aki Kapuuno' paat lo minintalang ri Musa' ragili (Keluaran 3.14). ^b Intor poyo ra talimpuun i, nambala' Aku no ramuyun; kaapoam Atan pi bo pakuan Ku mindagu ramuyun.

ya' kau toojo ra pangilaan Ku, tootopot akau no maamaya' Ku. ³²Am mauligan min i Aki Kapuuno' ondo' motopot am ginio mampalabus ramuyun."

³³Taam ilo, "Akai papag ri Abraam, kalo igondo' akai kasauk ra ulipon ru osoi ak pana! Atan kon Mu ra, 'Palabuson kau?'"

³⁴Taam i Jisus, "Balain takamin tojojo: moonong ulun ondo' mambaal ra tula, uliponon io ru tula. ³⁵Sangulun ulipon kalo mantilayun sumoroi ra baloi ru Tuan nano, kaa' anak ru Tuan no, mantilayun io. ³⁶Ginio ra amun ru palabuson kau ru Anak, bagu tootopot kau malabus. ³⁷Makapandai Aku no ra papag kau ri Abraam. Kaa' gumogot kau niayuk mamatoi Raki', nga kalo apuon min pangilaan Ku. ³⁸Aku mambala' ra atan ak pinatalang Raki' ru Ama' Ku; kaa' akau mambaal ra atan ak pinabala' ru ama' min ramuyun."

³⁹Taam ilo Riso, "I Abraam noyo ama' mai."

Kaa' indagu i Jisus, "Amun tootopot kau papag ri Abraam, maaru' baalon min^c ondo' binaal ri Abraam i. ⁴⁰Nampasaboi Aku ramuyun ra katapatan ondo' noowot Ku intor ri Aki Kapuuno', kaa' gumogot kau mamatoi Raki'. I Abraam kalo igondo' pambaal koson raginio. ⁴¹Am akau mambaal niak ondo' baalon ru ama' min."

Taam ilo, "Pai' ru anak sawa' akai! Rondo' ak Ama' mai, i Aki Kapuuno' galama'."

⁴²Kon ri Jisus risilo, "Amun tootopot i Aki Kapuuno' no Amin, tagamin min Aku, nga minatong Aku intor ri Aki Kapuuno' am raino soroi Aku. Kalo minatong Aku maya' ra kasagaan Ku galama', kaa' sinusub No Aku. ⁴³Kua pai' kau pakarati' ra kon Kutu? Nga kalo tumaan kau mangkironogog ra pangilaan Ku. ⁴⁴Tingganai ru riwato no amin am maayo guang min gumagaya' ra kasagaan nano. Naintaran ra galing i, mamamotoi io ak am kalo igondo' giminagaya' ra katapatan, nga kolondo' katapatan riso. Paat ra io magabau, maya' io ak ra paliso nano, nga io no maabau-abau, am puun io ru ngaangai' abau. ⁴⁵Kaa' Aku mindagu ra motopot. Ginio nai bo ra akau kalo mangintopot Raki'. ⁴⁶Osoi intor ramuyun no mampainono' ra makatula Aku? Amun mindagu Aku ra motopot, kua pai' kau pangintopot Raki'? ⁴⁷Osoi ak intor ri Aki Kapuuno', mangkironogog ra ragu Nano. Kaa' akau sala' ka intor ri Aki Kapuuno', ginio bo ra akau kalo mangkironogog Riso."

I Jisus am i Abraam

⁴⁸Taam ilo Riso, "Motopot ragu mai ra Okou ti noyo ulun Samaria ondo' sinubol ru riwato."

⁴⁹Kon ri Jisus, "Sala', pai' ru sinubol Aku ru riwato. Aku mangurumat ra Ama' Ku, kaa' akau magasab Raki'. ⁵⁰Kalo makiompor Aku, kaa' mokoondo' noyo

^c Amun tootopot kau...maaru' baalon min; Kuukula' naskah nakalair: Amun kau...baalo' noyo.

gumogot ra Aku ti omporon, am lo noyo ondo' mangakim. ⁵¹ Balain takamin tojojo: osoi ak gumagaya' ra pangilaan Ku, ulun no kalo makaili' ra kapatayan."

⁵² Indagu ilo ri Jisus, "Raino naimumuyan mai noyo toojo ra motopot sinubol Kou ru riwato! I Abraam galama' minatoi, nogondo' niak ra nabi' rali, kaa' kamu; 'Osoi ak gumagaya' ra pangilaan Ku, ulun no kalo makaili' ra kapatayan.' ⁵³ Kinamatuaan maili i Abraam, am ngaangai' ru nabi' pana minatoi. Maatang Kou po kia ka i Abraam? Indos Mu, osoi Kou?"

⁵⁴ Taam i Jisus, "Amun ru ma-kiompur Aku, ginio kolondo' onong. Ondo' mongompur Raki', am i Ama' Ku. lo noyo iowon min ra i Aki Kapuuno' minno. ⁵⁵ Akau kalo makaulig Riso, kaa' Aku makaulig Riso. Amun ru mindagu Aku ra kalo makaulig Riso, mabau-abau Aku koson ramuyun. Kaa' makaulig Aku niak Riso am gumagaya' Aku ra ragu Nano. ⁵⁶ Kinamatuaan min i Abraam, naansayan ra makakito ra ratangan Ku. Nakakito io noyo am naansukan io."

⁵⁷ Indagu ilo Riso, "Bai-bai Kono bo nakakito ri Abraam^d am umur Muno kalo poyo limo ngoopor ngambilor."

⁵⁸ Kon ri Jisus, "Balain takamin tojojo: ra kalo poyo inanak i Abraam, 'Soroi Aku no'."

⁵⁹ Ginio ra anam ulun Jaudi rali ra batu pomobol ri Jisus, kaa' nansibuni lo am nangiruan ra Baloi Tuhan i.

Namabas i Jisus ra sangulun bolou

9 Paat i Jisus nangkiralan, naki-to No sangulun ondo' noolou intor io inanak. ² Pangkuot maa-maya' No rano Riso, "Mangingila', osoi ra tula nangkinibit ra ulun ti noolou intor ra io inanak? Tula nano galama' kia kaapoam matuo nano?"

³ Taam i Jisus, "Ulun ti noolou sala' ka nga tula nano galama' kaapoam tula ru matuo nano, kaa' koson mansail riso paintalangan kuasa' ri Aki Kapuuno'. ⁴ Bui matawang ak poyo, itakau musiti' mangandoi ra atan ondo' pakan-dain ru lo ondo' nanusub Raki' i. Nga matong molondom no am paat raginio kolondo' sangulun pana makapangandoi. ⁵ Bui Aku soroi poyo ra giti, Aku no mampakasinda ra ulun ru tana' ti."

⁶ Kalupus i Jisus minindagu ra ngaangai' ni, pantiwog lo ra tana' am kutowo' no tana' i. Bagu pakupilo' No losok i ra mato ru ulun i. ⁷ Indagu bo i Jisus riso, "Ongoi no panginjagup giu' ra kulam ru Siloam." (Arati' ru Siloam no, 'sinusub'.) Ginio ra ongoi ulun i panginjagup am ra io minuli', makakito io no.

⁸ Bagu pangkuot pasambalayan no rano am niak ulun ondo' magail nakakito riso makiki-taak, "Sala' ka kia ulun ragitio ondo' masalok manturung makikitaak?"

⁹ Mokoondo' bokon minindagu, "Topot, io no." Kaa' bokon i

^d Kono bo nakakito ri Abraam; Kuukula' naskah nakalair: nakakito i Abraam Rirun.

poyo minindagu ra, "Sala', pansalu no ak ulun ti."

Kaa' ulun i nangiou ra, "Aku noyo io."

¹⁰ Pangkuot ilo riso, "Atan kulaan okou makakito bo raino?"

¹¹ Taam io, "Ulun ondo' inggalanin ri Jisus nangkutou ra tana', bagu pakupilo' No losok ra mato kutii am poyo minindagu Io, 'Ongoi no panginjagup giu' ra kulam ru Siloam.' Gili ra ongoi aku am pakapanginjagup, makakito aku bo."

¹² Pangkuot ilo, "Ati bo ulun i?" Taam io, "Tawa."

Ulun tayar Parisi mintutun toojo ra namabasan

¹³⁻¹⁴ Orou nangutawan ra tana' am namabasan ri Jisus ra ulun bolou i nakapaat ra orou Sabat. Ginio bo ibito' nilo ulun ondo' gili noolou ra ulun tayar Parisi rali. ¹⁵ Kuati' ru ulun tayar Parisi ulun i, atan kulaan ra io makakito bo. Indagu io risilo, "Kinupilan mato kutu ru ulun i ra losok. Pakapanginjagup aku am makakito aku bo."

¹⁶ Mokoondo' kuukula' ngaulun intor risilo i minindagu, kon nilo, "Ulun ondo' nambaal ragitio maaru' sala' ka intor ri Aki Kapuuno', nga kalo gagayaan No aturan ru orou Sabat."

Kaa' kon poyo ru bokon i, "Sala', atan kulaan sangulun makatula makapambaal ra kaimuagan koson raginio?" Ginio ra nagangan-sang ilo.

¹⁷ Bagu pangkuot poyo ulun tayar Parisi rali ra ulun i, "Kamu,

binabas No mato muni. Koson poyo raginio, guang mu, osoi Io?"

"Io ti sangulun nabi'," kon bo ru ulun i.

¹⁸ Kaa' tingganai ru ulun Jaudirano kalo nangintopot ragili noolou io am raino makakito bo, saboi piniau nilo poyo matuo nano.

¹⁹ Ginio ra kuati' nilo, "Motopot kia gitio noyo anak min ondo' noolou intor io inanak? Amun ru io, atan kulaan io makakito raino?"

²⁰ Taam matuo nano, "Iou, akai ra anak, am noolou io intor io inanak. ²¹ Kaa' kalo nakapandai akai atan kulaan io makakito raino, kaapoam osoi namabas ra mato no. Moonsoi kuatin min ak io, nga nasukor io no; io galama' makapambala' ramuyun." ²² Matuo nano minindagu koson raginii nga nalaa' ilo ra tingganai ru ulun Jaudirano. Nga nakapampakat ilo noyo ra osoi ak mangiou ra i Jisus noyo Mamamayag ondo' sinusub ri Aki Kapuuno', inggalarin ulun no mumpos ra baloi sambayangan. ²³ Ginio nga minindagu bo matuo nano ra, "Kuai' min ak io, nasukor io no."

²⁴ Bagu piawo' nilo poyo ulun binabas ni am kon nilo riso, "Pagibot no mansail ra inggalan ri Aki Kapuuno' ra mindagu kou ra motopot! Nga nakapandai akai noyo ra ondo' namabas rirun i ulun makatula."

²⁵ Taam io, "Makatula Io kia kaapoam kalo, ginio kalo makapandai aku, ondo' ak napandayan ku; ra gili noolou aku, kaa' raino makakito aku bo."

²⁶ Ginio ra kuati' nilo poyo ulun i, "Atan binaal No rirun? Ati kulaan Io namabas ra mato muno?"

²⁷ Kon ru ulun i, "Nakapambala' aku no ramuyun, kaa' kalo nangkirongog kau. Kua poyo pakibala' kau? Masaga' kau lair su-mauk ra maamaya' No rano?"

²⁸ Kaa' nangiis ilo riso, kon nilo, "Okou noyo maamaya' Nano, kaa' akai ti maamaya' ri Musa'.

²⁹ Akai nakapandai ra i Aki Kapuuno' minindagu ri Musa', kaa' ulun raginio kalo nakapandai akai ra intor no."

³⁰ Indagu bo ulun i, "Makaimumuag tojojo ragu min ti. Kua pai' kau pakapandai ra intor ru ulun i ondo' namabas ra mato kutii?"

³¹ Nakapandai takau ra kalo rongogon ri Aki Kapuuno' ulun makatula. Ondo' ak iowon no ulun ondo' mangurumat Riso am niak mambaal ra kasagaan Nano. ³² Intor poyo ra tana' ti biningkal, kalo igondo' korongog ra mokoondo' sangulun makapamabas ra mato ru ulun ondo' noolou intor ra io inanak. ³³ Amun ru ulun no sala' ka intor ri Aki Kapuuno', kolondo' atan-atan mabaal No."

³⁴ Kon nilo riso, "Okou ti makatula noyo intor ra okou inanak ak poyo; am mangila' kou bo kia ramon?" Bagu ininggalaran nilo io mumpos ra baloi sambayanan i.

Bolou ra pagilangan ri Aki Kapuuno'

³⁵ Pakaining i Jisus raginio, tuumo' No ulun i am kuati' no, "Mangintopot kou kia ra Anak ru Ulun?"

³⁶ Taam ulun i, "Tuan, balai' aku osoi Io am mangintopot aku bo Riso."

³⁷ Indagu bo i Jisus riso, "Nakakito kono Riso am Io noyo makimansunur rirun raino."

³⁸ Kon ru ulun i, "Tuhan, mangintopot aku." Am igulatur io bo ra pinaguluan ri Jisus.

³⁹ Kon ri Jisus, "Aku minatong ra tana' ti mongoi pangakim, koston ulun noolou makakito am ulun makakito moolou bo."

⁴⁰ Kuukula' ngaulun tayar Parisi ondo' soroi ra giu' i, nakaining ra rinagu Nani. Ginio ra pangkuot ilo Riso, "Atan, akai ti bolou kia rokoon Mu?"

⁴¹ Taam i Jisus, "Amun ru noolou kau, kolondo' tula min. Kaa' nakaindagu kano ra kalo noolou kau, ginio ra tula minno pana tumilayun ak bo."

Abig ra domba am magagalung

10 "Balain takamin tojojo: ulun ondo' sumubol ra kandang ru domba kalo maya' ra kulobon, kaa' mangkiwa' ak ra tembok, io no sangulun mantatakou am mampapagaau. ² Kaa' ulun ondo' sumubol maya' ra kulobon, io no magagalung ra domba rano. ³ Io no ukabin ru magagalung ra kandang no. Am domba rali pana mokorongog ra bolos nano ra io mampiau ra inggalan nilo sigagama', am ibiton no ilo mingkual. ⁴ Maingkual no domba rali, magulu bo magagalung no am sumunu' ilo riso nga mauligan nilo bolos nano. ⁵ Kaa'

marara' ilo maya' ra ulun bokon am magiru' ilo intor riso, nga kalo mauligan nilo bolos nano."

⁶Gitio noyo abig ondo' pinatunung ri Jisus risilo, kaa' kalo nngarati' ilo ra kon Nali.

I Jisus noyo magagalung ra moonsoi

⁷Ginio ra indagu poyo i Jisus, "Balain takamin tojojo: Aku noyo kulobon ru domba. ⁸Ngaangai' ondo' nakasigulu Raki', ilo ti mantatakou am mampapagaau ayuk, kaa' kalo nangkiringog domba rali risilo. ⁹Aku noyo kulobon. Osoi ak mangintopot Raki', bayagon io; mingkual am sumubol am poyo makaakanon io. ¹⁰Mantatakou matong mongoi pantakou, mamatoi am mampalunsai. Kaa' aku minatong koson ilo ondo' mangki-

rongog Raki' mokoowot ra kaayagan, io no kaayagan ondo' mala-baan.

¹¹Aku noyo magagalung ra moonsoi, am magagalung ra moonsoi mampataak ra painawo Nano ra domba No rano. ¹²Kaa' ulun gajjin, ondo' sala' ka magagalung kaapoam tatangan ra domba rano, pai' ru koson raginio. Paat makito no taani matong iruanin no ak domba rano am magiru' io. Ginio ra saamon am pantutuliaron bo domba rano ru taani no. ¹³Magiru' io nga ulun gajjin io ak am pai' ru karaan pi bo domba rano. ¹⁴Aku noyo magagalung ra moonsoi. Koson ri Ama' makaulig Raki' am Aku makaulig ri Ama', mogondo' niak ra Aku pana makaulig ra domba Ku rano am ilo niak makaulig Raki'. ¹⁵Am Aku mampa-

Magagalung ra moonsoi (10.11)

taak ra painawo Ku risilo. ¹⁶Am makadomba Aku poyo ra bokon ondo' kalo nakaaya' ra tayar ragitio. Ilo pana musiti' Ku ibiton, am mokorongog ilo bo ra bolos Ku. Ilo ti simpungon Ku am rondo' ak magagalung risilo.

¹⁷I Ama' motogom raki' nga mampataak Aku ra painawo Ku koson maayag Aku saguli'. ¹⁸Kolondo' sangulun pana makapamatoi Raki' amun kalo iowon Ku. Maya' ra kasagaan Ku galama' mampataak Aku ra painawo Ku. Makakuasa' Aku mampataak ra painawo Ku am maayag saguli'. Ginio noyo nanusuban Raki' ru Ama' Ku."

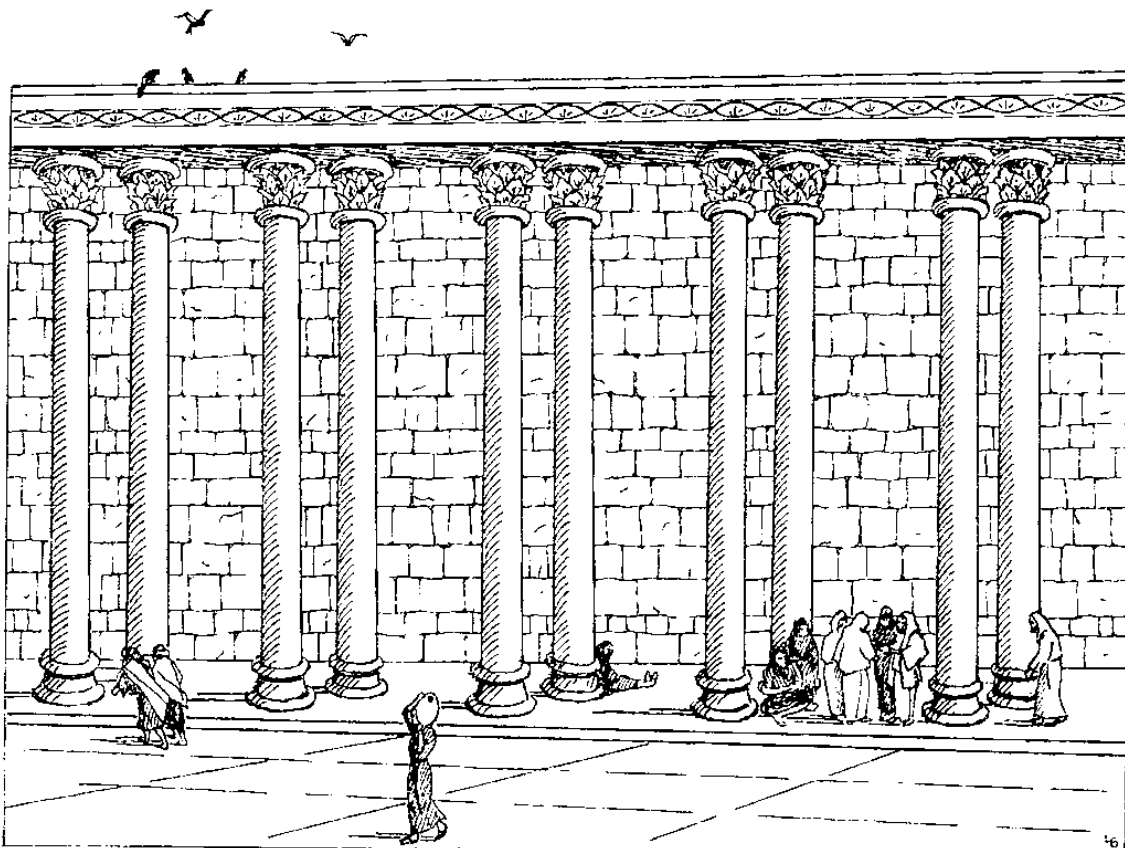
¹⁹Ginio ra nagagansang bo ulun Jaudi rali. ²⁰Masuang intor risilo minindagu ra, "Sinubol Io ru riwato! Mantuyang Io! Kua pangkironogog kau Riso?"

²¹Kaa' bokon i poyo minindagu, "Sala', ulun sinubol ru riwato kalo makaindagu koson raginio. Kalo noyo lair mamabas riwato ra ulun bolou."

I Jisus kalo inapu ru ulun Jaudi rali

²²Nasuku' noyo Pangiantakan Pangurumatan ra Baloi Tuhan giu' ra Jirusalim. Io no nakapaat ra musim masimu'. ²³Minugarugar i Jisus ra langgar ru Baloi Tuhan ondo' inggalanin ra Langgar Salomo. ²⁴Bagu tingganai ru ulun Jaudi rali liminimpu ri Jisus, indagu ilo Riso, "Kula' poyo buoi ru kaimamangan mai ti? Pambala' no toojo ramon; motopot kia ra Okou no Mamamayag ondo' sinusub ri Aki Kapuuno'?"

²⁵Taam i Jisus, "Nambala' Aku noyo ramuyun, kaa' kalo nangin-

Langgar Salomo (10.23)

topot kau. Ondo' baalon Ku mansail ra kuasa' ru Ama' Ku, ginio noyo mampaintutun Raki'. ²⁶Kaa' kalo niak mangintopot kau nga akau sala' ka domba Ku. ²⁷Domba Ku rano mangkironogog ra bolos Kuno; makaulig Aku risilo am maya' ilo Raki'. ²⁸Mangani' Aku risilo ra kaayagan mantilayun koson kalo mapuso ilo. Am kolondo' noyo mampagaau risilo intor Raki'. ²⁹I Ama' Ku ondo' nampataak risilo Raki', maayo poyo^c intor ra ngaangai'. Ginio ra kolondo' noyo mampagaau risilo intor ri Ama'. ³⁰Aku am i Ama' no rondo' ak."

³¹Nga raginii, tingganai ru ulun Jaudi rali nanganam ra batu koson momobol ri Jisus. ³²Kaa' indagu i Jisus risilo, "Masuang binaal Ku ra moonsoi maya' ra nanusuban ri Ama'; ati kia rondo' binaal Kuli ra akau momobol bo Raki'?"

³³Taam ru ulun Jaudi rali, "Sala' ka binaal Mu ra moonsoi pamabalan mai Rirun, kaa' nga nagasab Kou tupo ri Aki Kapuuno'. Okou ti ulun ayuk, kaa' makimogondo' Kou bo ri Aki Kapuuno'."

³⁴Indagu i Jisus risilo, "Kalo kia binatang noyo ra Ukum ri Musa', kon ri Aki Kapuuno', 'Akau no tuhan'? ³⁵Nakapandai takau no ra ragu ru Alkitab kalo malulu'. I Aki Kapuuno' galama' nampiau risilo ra tuhan, ioginio ulun rali ondo' nampasukuan no ra ragu Nano. ³⁶Aku pinili' am sinusub ri Ama' matong ra tana' ti. Kua indagu kau ra magasab Aku

ri Aki Kapuuno' ra ragu Kuli, 'Aku ti Anak ri Aki Kapuuno''? ³⁷Amun ru kalo mambaal Aku ra kandoi ri Ama', pai' kano pangintopot Raki'. ³⁸Kaa' amun ru baalon Ku, am kalo mangintopot kau ra ragu Kutu, pangintopot kano Raki' ra binaal Kuli. Bagu makapandai am makarati' kau ra i Ama' masimpung Raki', am Aku pana masimpung ri Ama'."

³⁹Nangkinam ilo poyo pamparakop ri Jisus, kaa' kalo naalap nilo.

⁴⁰Bagu saguli' i Jisus ra sandaup ru Sungoi Jordan, nampariwan ri Juanis ra ulun ragili, am ayan lo ra giu' i. ⁴¹Masuang ulun minongoi Riso, am kon nilo, "I Juanis no kalo nambaal ra kaimuagan, kaa' ngaangai' rinagu nali intor ra ulun ti motopot." ⁴²Am masuang ulun ra giu' i nangintopot ri Jisus.

Pinatayan ri Lajarus

11 ¹⁻²Mokoondo' sangulun ungkuyon makainggalan ri Lajarus ondo' marualan. Io ti intor ra pamagunan Bitania am pagaka' io ri Maria am i Marta. I Maria ti noyo ondo' nampabuur ra umau maamis owou ra kalayam ru Tuhan, am piiri' no ra abuk nali. ³Magaka' ra ruandu' ti napasaboi ra bilin ri Jisus ra; "Tuhan, rangan ra tagamin Muno marualan."

⁴Pakaining i Jisus ra bilin i, indagu lo, "Maruol ragitio kalo mangkinibit ra kapatayan; kaa' mansail ragitio katulayan ri Aki Kapuuno' am Anak Nano pakitonon."

^c I Ama' Ku ondo' nampataak risilo Raki', maayo poyo; Kuukula' naskah nakalair: Ondo' tinaakan Raki' ri Ama', maayo poyo.

⁵ Motogom toojo i Jisus ri Marta, i Maria am i Lajarus. ⁶ Kabalu' pana nokorongog lo ra i Lajarus marualan, siminingon lo soroi ra giu' i buoi karuaan poyo. ⁷ Kalupus ragili, indagu i Jisus ra maamaya' No rano, "Saguli' takau ra Judia."

⁸ Taam maamaya' No rano, "Mangingila', kalo poyo nabuoi ra bobolon kou raan ra batu ru ulun Jaudi rali am raino rumuli' kou po kia ra giu' i?"

⁹ Kon bo ri Jisus, "Orou ti matawang mopor am ruo nganjam. Amun sasangulun no mugar ra matawang, kalo makasaru io, nga makito no ralan. ¹⁰ Kaa' amun sasangulun no mugar ra molondom, makasaru io, nga kolondo' sinda riso. ¹¹ I Lajarus rangan takano nombolong, am ongoyon Ku io karato'."

¹² Ginio ra indagu maamaya' No rano, "Mangingila', amun nombolong i Lajarus, mapali' io ra maagu no."

¹³ Kaa' ondo' kon ri Jisus nii am minatoi noyo i Lajarus. Kaa' indos nilo, kon Nanii, nombolong ak toojo i Lajarus. ¹⁴ Ginio ra pambala' tojojo i Jisus risilo, "Minatoi noyo i Lajarus. ¹⁵ Kaa' naringkuang Aku niak ra kalo nokosoroi ra giu' i, maa' raginio mangintopot kau. Raino ongoi takau ra intok ri Lajarus no."

¹⁶ Ginio ra i Tomas, ondo' niak sabiton Magapir, minindagu io ra maamaya' ra bokon rano, "Ibok, marurumar takau matoi!"

I Jisus noyo kaayagan saguli'

¹⁷ Pakasaboi i Jisus ra giu' i, ilai' No naapatan noyo i Lajarus lino-

bong. ¹⁸ Pamagunan Bitania ti olo-olo' talu kilometer galur intor ra Jirusalim. ¹⁹ Masuang ulun Jaudi minongoi panimayo ri Maria am i Marta nga ra pinatayan ru pagaka' nilai, i Lajarus.

²⁰ Pakaining ak i Marta ra nakaratong noyo i Jisus, ongoyo' no umaa', kaa' i Maria soroi ak ra baloi. ²¹ Indagu i Marta, "Tuhan, amun ru nokosoroi kou ragiti, maaru' unguyon mai kalo matoi. ²² Kaa' makapandai aku ra raino ti pana iowon ri Aki Kapuuno' atan ayuk kitaakon Mu Riso."

²³ Taam i Jisus, "Pagaka' muno bayagon saguli'."

²⁴ Kon ri Marta, "Iou, makapandai aku i Lajarus bayagon saguli' paat ra ulun namagatoi paluaton ra Orou Pupas."

²⁵ Indagu i Jisus, "Aku noyo mampakaayag ra ulun minatoi am manaak ra kaayagan. Osoi ak mangintopot Raki', kabalu' pana matoi ulun no, maayag lo saguli'. ²⁶ Am osoi ak maayag am mangintopot Raki', kalo mantilayun io matoi. Mangintopot kou kia ragitio?"

²⁷ Kon ri Marta, "Iou Tuhan, mangintopot aku ra Okou noyo Anak ri Aki Kapuuno', Mamamayang ondo' inaru' noyo matong ra tana' ti."

Nantangi' i Jisus

²⁸ Karagu ri Marta nii, ongoyo' no sinoko' piawo' pongkotob nano i Maria. Kon ri Marta riso, "Sumuku' noyo Mangingila' am mompoongoi lo rirun." ²⁹ Kaining ak ri Maria, ingkakat io am pagindibok ongoi uma' ri Jisus. ³⁰ Paat

ragili kalo poyo nakasuku' lo ra pamagunan no. Lakat lo ak poyo soroi ra intok inumaan ri Marta Riso. ³¹ Ulun Jaudi rali, ondo' namparangan ri Maria ra baloi i, nakakito riso nagindibok miningkakat am ingkual, bagu sunu' ilo riso. Indos nilai mongoi io pantangi' ra kalabangan ri Lajarus.

³² Pakasuku' io ra intok ri Jisus am kakito no, igulatur io ra pinagulangan Nali am indagu, "Tuhan, amun ru nokosoroi Kou ragiti, maa-ru' untkuyon mai kalo matoi."

³³ Paat i Jisus nakakito riso nantangi', am niayuk ulun Jaudi rali ondo' nababaya' riso i nantangi', mangiluk toojo guang Nali am makaasi' lo. ³⁴ Pangkuot lo bo risilo, "Ati nampalabangan min riso?"

Taam ilo, "Ibok, ongoyo' takau ilai', Tuhan."

³⁵ Pantangi' bo i Jisus. ³⁶ Indagu ulun Jaudi rali, "Ilai', mumpara' bo togom No ri Lajarus!"

³⁷ Kaa' kon ru bokon i, "Mama-bas lo ra mato ru ulun bolou, kaa' kua pai' No kaalap ra inga' pinatayan ri Lajarus i?"

I Lajarus binayag saguli'

³⁸ Mulu' poyo ngiluk ru guang ri Jisus, bagu ongoi lo ra kalabangan. Lobong i rondo' luang batu ondo' inangaban ra batu maayo. ³⁹ Indagu i Jisus, "Insiro' min batu no."

Kaa' i Marta, pagaka' ru minatoi i, timinaam, "Tuhan, maaru' mootong noyo bangkai no, naapatan noyo io linobong."

⁴⁰ Indagu i Jisus, "Sala' ka kia nambala' Aku no rirun; amun

mangintopot kou, makakito kou ra kuasa' ri Aki Kapuuno'?" ⁴¹ Insiro' nilo bo batu i. Bagu panti-ngaa' i Jisus ra limbowon am indagu, "Ama', paringkuanangan Ku Rirun, nga rinongog Mu noyo pakiasian Ku. ⁴² Nakapandai Aku ra masalok Kou mangkirongog ra pakiasian Ku. Kaa' rinagu Ku kon raginii, koson giatilo ondo' soroi ragiti mangintopot ra Okou noyo nanusub Raki'." ⁴³ Bagu golok io, "Lajarus, ingkual!" ⁴⁴ Ingkual bo ulun minatoi i. Kalindu' am kalayam nali lakat ak poyo nakulumput ra konoon mapulak am bulos nali pana nakulumput ra konoon. Kon ri Jisus ra ulun rali, "Iruo' min konoon rano am polosoo' io luminjau."

Nampapakatan mamatoi ri Jisus

(Mat. 26.1-5; Mrk. 14.1-2; Luk. 22.1-2)

⁴⁵ Masuang ulun Jaudi ondo' minatong ra intok ri Maria am nakakito ra nasauk nii, nangintopot ri Jisus. ⁴⁶ Kaa' kuukula' ngaulun intor risilo i siminaguli' am pambala' ra ulun tayar Parisi ra binaal ri Jisus i. ⁴⁷ Ginio ra ulun tayar Parisi am tingganai imam Jaudi rali miting ra Majlis Ugama. Kon nilo, "Atan nua' baalon takau? I lai', masuang kaimuagan binaal ru ulun ti. ⁴⁸ Amun polosoon takau ak lo, ngaangai' ru ulun mangintopot Riso. Pupus no, tingganai ru pagun Roma mongoi pampalunsai ra Baloi Tuhan takau am mamuso ra ngaangai' bulu takau."

⁴⁹Kaa' sangulun intor risilo i, makainggalan ri Kayapas, io no Tingganai maayo imam Jaudi paat ra bilor ragili, minindagu, "Akau ti kolondo' katandaan!" ⁵⁰Kalo kia matutunan min ra moonsoi poyo sangulun suali ak matoi intor ra ngaangai' ru bulu mapuso?" ⁵¹Sotopot no rinagu nati kalo sumugut ra pangkaraan nali galama', kaa' koson sangulun Tingganai maayo imam Jaudi bilor ragili, nambala' io ra i Jisus ti potoyon koson ra kaatangan ra ulun Jaudi. ⁵²Am sala' ka mangangalig ra ulun Jaudi ak, kaa' koson manimung ra ngaangai' anak ri Aki Kapuuno' ondo' nantutuliar rali.

⁵³Intor orou ragili niak tingganai ru ulun Jaudi rali nampapakat mamatoi ri Jisus. ⁵⁴Ginio ra i Jisus kalo bo minintalang ra ulun masuang ra Judia, kaa' minongoi Io ra pekan Ipraim, maar ra intok masiluk, am ayan Io ra giu' i nabaya' ra maamaya' No rano.

⁵⁵Paat ragili Pangiantakan ra Paska maaar noyo, am masuang ulun intor ra moonong pamagunan minongoi ra Jirusalim. Maya' ilo ra kaulayan pambaguan ra kalo poyo masaboi pangiantakan no.

⁵⁶Naguyum ilo ri Jisus, am paat ilo timinimung giu' ra Baloi Tuhan i, nangkukuot ilo ra rondo' am bokon, "Atan guang mu? Matong Io nua' ra pangiantakan ti?"

⁵⁷Nga mokoondo' noyo susuban intor ra tingganai imam am ulun tayar Parisi rali, ra osoi ak makapandai ra ati i Jisus, musiti' mamabala' koson marakop nilo Io.

Inumau i Jisus ra umau maamis owou ra Bitania

(Mat. 26.6–13; Mrk. 14.3–9)

12 Onom ngoorou poyo Pangiantakan ra Paska, minongoi i Jisus ra Bitania, pamagunan ri Lajarus ondo' binayag no saguli'. ²Giu' i pinaakan nilo Io. I Marta nampasulung ra akanon liliwa' i Lajarus mabaya' ra tambului rali nagayam ri Jisus. ³Bagu alapo' ri Maria sambutul umau maamis owou narwastu ondo' mologo kaga' makasuang satanga' liter. Paburo' no ra kalayam ri Jisus, am piiri' no ra abuk nali. Am raginio owou ru umau i maalok ra ngaangai' intok ru baloi i. ⁴Kaa' i Judas Iskariot, sangulun intor ra maamaya' ri Jisus, ondo' mampataak Riso ra pantula' No rano ra maagu no, minindagu ra, ⁵"Kua pai' talano' umau no ra logo talu ngaatus ruit pirok, am ruit no pataakon ra ulun kunsikang rano?" ⁶Rinagu no ginio sala' ka nga masaga' io mangindangan ra ulun kunsikang, kaa' sotopot no io sangulun mantatakou. Io ti mampaguut ra rumpit nilai, am maindalom io noyo mantakou ra ruit ondo' pinabulian riso.

⁷Kaa' indagu i Jisus riso, "Polo-soo' io ak! Mambaal io raginio koson ra mangkara' ra orou pampalabangan Raki'!" ⁸Nga ulun kunsikang rano masalok soroi ramuyun, kaa' aku kalo."

Nampapakatan mamatoi ri Lajarus

⁹Masuang ulun Jaudi nakaining ra i Jisus soroi ra Bitania.

Gili ra ilo pana minongoi ra giu' i, am sala' ka nga ri Jisus ayuk, kaa' masaga' ilo niak magilong ri Lajarus ondo' binayag saguli' ri Jisus. ¹⁰Kaa' tingganai imam Jaudi rali gumogot mamatoi ri Lajarus poyo. ¹¹Nga io ti noyo nangkinibit ra masuang ulun Jaudi nangiruan risilo am nangintopot ri Jisus.

Inurumat toojo i Jisus giu' ra Jirusalim

(Mat. 21.1–11; Mrk. 11.1–11; Luk. 19.28–40)

¹²Io suabon ragili, ulun masuang ondo' minongoi pangiantak ra Paska, nakaining ra i Jisus taatanga' mangkiralan mongoi ra Jirusalim. ¹³Alapo' nilo raun palma am ongoi uma' Riso, golok ilo, "Omporo' noyo i Aki Kapuuno'! Kabarakat noyo lo ondo' matong mansail ra inggalan ru Tuhan! Kabarakat noyo raja' ru Israil!"

¹⁴Paat ragili natuum ri Jisus sanginan kaladai mamulok am kurai' no kaladai i, koson binatang noyo ra Alkitab;

¹⁵"Pai' kalaa' mamagun ru bandar Sion!"

Ilai', mokoondo' raja' min matong nangura' ra sanginan kaladai mamulok!"

¹⁶Maamaya' No rano kalo nakarati' kua baalo' no ginii. Kaa' kalupus ak katulayan ri Jisus pinaintalang mansail ra pinatayan am linuatan Nano, kakara' nilo bo ragu ru Alkitab ra ngaangai' ti binaal nilo Riso.

¹⁷Nantunung poyo ulun rali ondo' nakasaang paat i Jisus nampiau ri Lajarus miningkual ra lo-bong am namayag riso saguli'.

¹⁸Ginio nga ra ulun masuang rali minuma' ri Jisus, nga nakaining ilo ra lo no ondo' nambaal ra kaimuagan i. ¹⁹Bagu ulun tayar Parisi rali nagindagu ra rondo' am bokon, kon nilo, "Ilai', ngaangai' ulun ru tana' ti maya' bo Riso. Banangan takau ak!"

Kuukula' ngaulun Junani naguyum ri Jisus

²⁰Kuukula' ngaulun Junani pana minongoi ra Jirusalim koson maya' sambayang ra pangiantakan i. ²¹Minongoi ilo uma' ri Pilipus am indagu ilo, "Tuan, masaga' akai toojo tumuum ri Jisus." (I Pilipus ti intor ra pamagunan Bitsaida, libung ru Galilia.)

²²Ongoi balai' ri Pilipus i Andrias, am ongoi ilo pambala' ri Jisus. ²³Indagu i Jisus risilo, "Nasuku' noyo orou ra Anak ru Ulun katulayon. ²⁴Balain takamin tojojo: amun sangunor gandum kalo tiason ra tana', kalo matoi io am sangunor io ayuk. Kaa' amun tiason am matoi io, manangkawa' io ra masuang. ²⁵Ginio mogondo' niak ra osoi ak motogom ra kaayagan nano galama', matatakan io ra kaayagan nano. Kaa' osoi ak mampataak ra kaayagan no giti ra tana' ti, makaapu io ra kaayagan mantilayun. ²⁶Osoi ak mangan-doi Raki' musiti' io maya' Raki', bagu ati ak angayan Kuno, soroi mangangandoi Ku rano. Am i

^f Ilai' kamus.

Ama' Ku mangurumat ra osoi ak ondo' mangandoi Raki'."

Nambala' i Jisus ra patayan Nano

²⁷ "Maimamang Aku raino. Atan nua' raguon Kutu? Raguon Ku kia, 'Ama', pai' Aku paintumaa' ragitio'? Kalo, gitio ra aku minatong, koson makaili' aku ra kaimboloon ti. ²⁸ Ama', pakitono' noyo katulayan Munu."

Bagu mokobolos intor ra suruga', "Pinakito Ku noyo katulayan Kuno, am pakitonon Ku poyo."

²⁹ Ulun masuang ondo' soroi ra giu' i nakaining ra bolos i. Gili ra kon nilo, "Tingkalur." Kaa' mokoondo' niayuk minindagu, "Masundu minindagu Riso."

³⁰ Kaa' indagu i Jisus risilo, "Bolos naining i sala' ka mangindangan Raki', kaa' mangindangan ramuyun. ³¹ Raino ti noyo pangakiman ra ulun ru tana' ti; raino ti alapon noyo kuasa' intor riso ondo' manguasa' ra tana' ti. ³² Am paat ra Aku ti painsawaton intor ra tana', poongoyon Ku ngaangai' ulun Raki'." ³³ Rinagu No koson raginio koson mambala' ra atan kulaan Io matoi.

³⁴ Taam ru ulun masuang Riso, "Sumugut ra Ukum ri Musa', Mamamayag ondo' sinusub ri Aki Kapuuno' i maayag ra mantilayun. Ati kulaan mindagu Kou ra Anak ru Ulun musiti' painsawaton intor ra tana' ti? Osoi Anak ru Ulun no?"

³⁵ Indagu bo i Jisus, "Kalo bo mabuoi sinda no mayan ramuyun. Tungguli' noyo pangkirala-

nan min buoi ru sinda no soroi ramuyun, koson kalo maliputan kau ru kalandaman. Ulun ondo' mangkiralan ra kalandaman kalo mapandayan no ati kaangayan. ³⁶ Pangintopot kano ra sinda buoi no soroi ramuyun, koson masuk kau ra ulun ondo' mayan ra sinda."

Kalo mangintopot ulun Jaudi rali

Karagu ri Jisus ginii, iruani' No ilo am pansibuni Io. ³⁷ Kabalu' pana nambaal Io masuang kaimuagan ra pinaguluan nilai, kalo nangintopot ilo Riso, ³⁸ koson nasulut bo bala' pinasaboi ru nabi' Jisaya:

"Tuhan, osoi kia mangintopot ra pambalaan mai?

Am osoi nua' papakitanan ra kuasa' ru Tuhan?"

³⁹ Kalo nakapangintopot ilo, nga nakaindagu niayuk nabi' Jisaya;

⁴⁰ "Nompokoolou i Aki Kapuuno' ra mato nilai, am nambaal risilo mailo mangarati';

koson mato nilai kalo makakito,

am guang nilai pana kalo makarati';

am kalo sumaguli' ilo ra Tuhan,

koson babason No ilo."

⁴¹ Rinagu ri nabi' Jisaya koson raginio nga nakakito io no ra katulayan ri Jisus am nampabala' io no ra sauk intor Riso.

⁴² Kabalu' pana raginio, ma-suang niayuk tingganai ru ulun Jaudi nangintopot ri Jisus. Kaa' kalo makakau' ilo mangiou raginio, nga malaa' ilo mapandayan ru ulun tayar Parisi am inggalarin ilo mumpos ra baloi sambayangan. ⁴³ Nga maansayan ilo poyo makiurumat ra ulun kaa' makiurumat ri Aki Kapuuno'.

Ragu ri Jisus ti noyo ondo' mangakim

⁴⁴ Bagu kosongowo' ri Jisus ragu Nali, kon No, "Osoi ak mangintopot Raki', sala' ka Aku ak inintopot no, kaa' lo ondo' nanusub Raki' pana. ⁴⁵ Osoi ak makakito Raki', makakito io niayuk ra lo ondo' nanusub Raki' i. ⁴⁶ Aku minatong ra tana' ti koson ra sinda, maa' raginio moonong ulun ondo' mangintopot Raki' kalo bo mayan ra kalandaman. ⁴⁷ Osoi ak mangkiringog ra ragu Kutu kaa' kalo gumagaya', kalo ukumon Ku io. Aku minatong sala' ka mangakim ra ulun ru tana' ti, kaa' mamayag risilo. ⁴⁸ Osoi ak manginggi' Raki' am ragu Kuno, mokoondo' noyo mangakim riso. Ragu ondo' pinasaboi Kuli mangakim riso ra Orou Pupus. ⁴⁹ Nga kalo minindagu Aku sumugut ra kuasa' Ku galama', kaa' i Ama', ondo' nanusub Raki', nambala' ra atan ondo' raguon am posoboyon Ku. ⁵⁰ Nakapandai Aku no ra panusuban Nano mangani' ra kaayagan mantilayun. Am posoboyon Ku atan ondo' pinabala' ri Ama' no Raki'."

Nambagu' i Jisus ra kalayam ru maamaya' No rano

13 Songorou poyo am tumalimpuun Pangiantakan ra Paska. Nakapandai i Jisus ra masaboi noyo paat Nano mangiruan ra tana' ti sumaguli' ra Ama' Nano. Masalok lo monogom ra maamaya' No rano, am tinagaman No ilo saboi ra pupus.

² Nagagakan i Jisus am maamaya' No rano, am Tingganai ru riwato no minindagu ra guang ri Judas, anak ri Simon Iskariot, koson mampataak ri Jisus ra pantula' No rano.[§] ³ Nakapandai i Jisus ra ngaangai' kuasa' pinataak noyo ri Ama' Riso. Am nakapandai lo niayuk ra minatong lo intor ri Aki Kapuuno' am sumaguli' poyo Riso. ⁴ Am ginio bo ra ingkakat lo, aluso' No bayang maawar Nali am pobongkoso' No tiwala' ra awak Nali. ⁵ Bagu suangi' ri Jisus rondo' bisin ra timug am tumalimpuun mambagu' ra kalayam ru maamaya' No rano. Kabagui' raiti, piiri' No bo ra tiwala' pinabangkos No ra awak Nali.

⁶ Pakasuku' i Jisus ri Simon Pitrus, kon ri Simon, "Tuhan, topot-topot Kou mambagu' ra kalayam kutu?"

⁷ Taam i Jisus, "Kalo makarati' kou raino, kaa' maagu no makarati' kou ra baalon Kutu."

⁸ Indagu i Pitrus Riso, "Kalo Tuhan, kalo noyo pabaguin ku kalayam kutu Rirun!"

[§] Tingganai ru riwato no...mampataak ri Jisus ra pantula' No rano; Kuukula' naskah nakalair: Inaru' noyo ru Tingganai ru riwato ra i Judas Iskariot mampataak ri Jisus ra pantula' No rano.

Kaa' kon ri Jisus, "Amun kalo baguin tokou, kalo bo karaan kou ra maamaya' Ku."

⁹Kon ri Simon Pitrus, "Tuhan, amun koson poyo raginio, sala' ka kalayam kutu ak baguin Mu, kaa' kalindu' am ulu kutu pana."

¹⁰Indagu bo i Jisus riso, "Osoi ak nakapariu', mapasau noyo ngaa-ngai' inan nano; am kalayam nano ak bo baguin. Mapasau kano, kaa' sala' ka akau ngai'." (¹¹Nga naka-pandai noyo i Jisus osoi mampataak Riso ra pantula' No rano. Ginio ra rinagu No, "Mapasau kano, kaa' sala' ka akau ngai'.")

¹²Kabagui' ak ri Jisus kalayam nilai, bayango' No saguli' bayang maawar Nali am panturung lo po. Indagu lo bo risilo, "Makarati' kau kia kua baalo' Ku ginii ramuyun?" ¹³Mampiau kau Raki' ra Mangingila' am Tuhan. Motopot noyo pampiwawan minno, nga Aku no Mangingila' am Tuhan. ¹⁴Amun ru Aku ti, ondo' Tuhan am Mangingila' min, nambagu' ra kalayam min, akau pana musiti' mambagu' ra kalayam ru rondo' am bokon. ¹⁵Nanulu' Aku noyo ramuyun, maa' raginio mambaal kau ra atan ondo' binaal Kuli noyo ramuyun. ¹⁶Balain takamin tojojo: sangulun ulipon kalo maatang poyo intor ra tuan nano. Mogondo' niak ra sangulun sinusub kalo maatang poyo intor ra nanusub riso. ¹⁷Amun makapandai kau raginio, mulu' poyo bansuk min amun ru suguton min.

¹⁸Sala' ka akau ngaangai' kon Kuli. Nakapandai Aku osoi pinili'

Kuli. Kaa' ragu ru Alkitab ragitio suluton noyo, 'Ulun ondo' gumulung Raki' mangakan, tumula' io Raki'.' ¹⁹Balain takamin raino ra kalo poyo masulut baal ragitio, maa' raginio ra io masuk ra maagu no, mangintopot kau ra 'Aku noyo AKU.'^h ²⁰Balain takamin tojojo: Osoi ak mangapu ra sinusub Ku, Aku pana apuon no. Am osoi ak mangapu Raki', apuon no niayuk lo ondo' nanusub Raki'."

Nanala' i Jisus ra pataakon Io ra pantula' No rano

(Mat. 26.20-25; Mrk. 14.17-21;
Luk. 22.21-23)

²¹Karagu ri Jisus ginii, maimamang am pambala' lo, "Balain takamin tojojo: sangulun intor ramuyun mampataak Raki' ra pantula' Ku rano."

²²Pototontong maamaya' No rano ra rondo' am bokon, nga kalo nakapandai ra osoi kon Nano. ²³Sangulun intor ra maamaya' ri Jisus nanturung ra sapapa' Nano, io ti noyo ondo' tagamin ri Jisus. ²⁴Ginio ra anii' io ri Simon Pitrus ra pulanu am indagu, "Kuati' ga Mangingila' no, osoi kon Nano."

²⁵Inggaari' no bo i Jisus am pangkuot, "Tuhan, osoi kon Munii?"

²⁶Taam i Jisus, "Ondo' aniin Ku ra ruti' ra patunjakon ti, io no ginio." Bagu alapo' ri Jisus sangkinis ruti', tunjaki' No am taaki' No ri Judas, anak ri Simon Iskariot. ²⁷Kaalap ak ri Judas ruti' i, subol bagu Tingganai ru riwato riso. Am indagu i Jisus riso, "Baalolo' noyo atan guangon muno ra

^h Ila'i 8.24.

Nagagakan i Jisus am maamaya' No rano (13.21)

mataki'!" ²⁸ Kaa' kolondo' sangelun pana intor risilo ondo' nangakan i, nakarati' kua indagu i Jisus ri Judas koson raginii. ²⁹ Nga i Judas ti mampaguut ra ruit nilai, ginio ra kuukula' intor risilo nangkara' ra sinusub io ri Jisus mambali ra atan ondo' maatang ra pangiantakan, kaapoam manayar ra ruit no ra ulun kunsikang rali.

³⁰ Kaalap ak ri Judas ruti' i, paringkaagou io ingkual. Paat ragili molondom noyo.

Panusuban bagu

³¹ Pakaugar i Judas, indagu i Jisus, "Raino noyo Anak ru Ulun katulayon; am raino niayuk i Aki Kapuuno' katulayon mansail Riso.

³² Amun i Aki Kapuuno' katulayon mansail Riso, katulayon Io niayuk ri Aki Kapuuno' galama'. Am pongoon No ginio ra mataki'.

³³ Pabukat ondo' tagamin Ku, kalo

bo mabuoi Aku soroi ramuyun. Maguyum kau pana Raki'; kaa' ondo' rinagu Ku ra tingganai ru ulun Jaudi rali, raino raguon Ku poyo ramuyun, 'Kalo mokoongoi kau ra angayan Ku.' ³⁴ Gitio noyo panusuban bagu ondo' raguon Ku ramuyun; Kotogom kano ra rondo' am bokon. Koson ra Aku motogom ramuyun, akau niayuk musiti' motogom ra rondo' am bokon. ³⁵ Amun ru motogom kau ra rondo' am bokon, bagu mapandayan ru ngaangai' ulun ra akau no maamaya' Ku."

Manala' i Jisus ra magali' i Pitrus Riso

(Mat. 26.31–35; Mrk. 14.27–31; Luk. 22.31–34)

³⁶ Pangkuot i Simon Pitrus ri Jisus, "Tuhan, ati angayan Mu?"

Taam i Jisus, "Kalo mokoongoi kou ra angayan Ku raino, kaa' makasunu' kou niak ra tauli no."

³⁷Pangkuot poyo i Pitrus, "Tuhan, kua pai' aku pakaaya' raino? Nakatampos aku noyo mampataak ra painawo ku nga Okou."

³⁸Kon bo ri Jisus riso, "Totopot kia mampataak kou ra painawo mu nga Aku? Balain tokou tojojo: kalo poyo maningkuluuk manuk tandaa' no, intalu kono magali' ra makaulig kou Raki'!"

I Jisus ti noyo ralan mongoi ri Ama'

14 Indagu i Jisus ra maamaya' No rano, "Pai' kau kaimamang. Pangintopot kano ri Aki Kapuuno' am pangintopot kau niayuk Raki'. ²Mokoondo' masuang lamin giu' ra baloi ri Ama' Ku, am mongoi Aku pomongo ramuyun ra intok. Kalo raguon Ku gitio ramuyun amun ru kalo motopot. ³Mopongo Ku intok min, sumaguli' Aku mongoi pangalap ramuyun, maa' raginio mabaya' kau Raki' ra intok Ku. ⁴Am nakapandai kau ra ralan mongoi ra angayan Ku."

⁵Pangkuot i Tomas Riso, "Tuhan, kalo makapandai akai ra angayan Muno. Ati kulaan akai makatanda' ra ralan no?"

⁶Taam i Jisus riso, "Aku noyo ralan mulig ri Aki Kapuuno', am mokoowot ra kaayagan.ⁱ Kolondo' sangulun pana mokoongoi ri Ama', amun kalo mansail io Raki'. ⁷Amun makaulig kau Raki', makaulig kau niayuk ra Ama' Ku.

Intor raino nakaulig kano am nakakito niak Riso."

⁸Indagu i Pilipus ri Jisus, "Tuhan, pakitono' i Ama' no ramon. Ginio sama' noyo ramon."

⁹Kaa' kon ri Jisus, "Pilipus, nabuoi takano nababaya', kaa' lakat ak poyo kalo makaulig kou Raki'? Osoi ak nakakito Raki', nakakito io niak ri Ama'. Kaa' kua indagu kou po ra, 'Pakitono' i Ama' no ramon?' ¹⁰Pilipus, kalo kia mangintopot kou ra Aku ti masimpung ri Ama', am i Ama' pana masimpung Raki'? Atan ondo' rinagu Ku ramuyun, sala' ka intor Raki' galama', kaa' i Ama' ondo' masimpung Raki', Io galama' mampasauk ra ngaangai' raginio. ¹¹Pangintopot kano ra Aku masimpung ri Ama', am i Ama' masimpung Raki'. Kaa' amun ru kalo, pangintopot kano ak ra binaal Kuli. ¹²Ondo' raguon Kutu motopot: Osoi ak mangintopot Raki', mambaal ra kandoi mogondo' ra binaal Kuli. Am mulu' poyo baalon no ka Aku, nga sumaguli' Aku ri Ama'. ¹³Ginio ra atan ak kitaakon min mansail ra inggalan Ku, baalon Ku. Maa' raginio i Aki Kapuuno' katulayon mansail ra Anak Nano. ¹⁴Amun ru makitaak kau ra atan ak mansail ra inggalan Ku,^k baalon Ku."

Mamantu' i Jisus ra Ambiluo ri Aki Kapuuno' atarin

¹⁵"Amun ru motogom kau Raki', suguton min panusuban Ku

ⁱ ralan mulig ri Aki Kapuuno', am mokoowot ra kaayagan; Harfiah: ralan, katapatan am kaayagan.

^k Amun makaulig kau Raki': Kuukula' naskah nakalair: Nga nakaulig kano Raki'. ^k mansail ra inggalan Ku: Kuukula' naskah nakalair kolondo' ragu ragitio.

rano. ¹⁶ Makitaak Aku ri Ama' am mangator lo ramuyun ra Mangingindangan ra bokon, ondo' tumilayun ramuyun. ¹⁷ Io no Ambiluo ri Aki Kapuuno', ondo' mambala' ra katapatan ri Aki Kapuuno'. Ulun ru tana' ti kalo makapangapu Riso, nga kalo makakito kaa-poam makaulig ilo Riso. Kaa' akau makaulig Riso, nga mabaya' am sumimpung lo ramuyun.

¹⁸ Kalo manatang Aku ramuyun koson ra anak napatayan ra matuo. Kaa' sumaguli' Aku po ramuyun. ¹⁹ Sangkinolor poyo am ulun ru tana' ti kalo bo makakito Raki', kaa' makakito kau Raki'; am nga Aku ti maayag, akau pana maayag. ²⁰ Masuku' orou raginio, bagu no makapandai kau ra masimpung Aku ri Ama', am akau pana masimpung Raki', mogondo' niak ra Aku masimpung ramuyun.

²¹ Osoi ak mangapu am sumugut ra pansusuban Ku rano, io no ondo' motogom Raki'. Am osoi ak motogom Raki' tagamin io ru Ama' Ku, am Aku pana motogom riso am paintalangan Ku riso osoi Aku sotopot no."

²² Pangkuot i Judas (sala' ka i Judas Iskariot) ri Jisus, "Tuhan, kua akai ak balain Mu ra osoi Okou sotopot no, kaa' ulun ru tana' ti kalo?"

²³ Taam i Jisus, "Osoi ak motogom Raki', sumugut io ra ragu Ku. Tagamin io ru Ama' Ku am matong Akai ruo sumimpung ra ulun no. ²⁴ Osoi ak kalo motogom Raki', kalo sumugut io ra ragu Ku. Am ragu ondo' norongog min ti,

sala' ka intor Raki' kaa' intor ri Ama' ondo' nanusub Raki'.

²⁵ Ngaangai' ti rinagu Ku ra Aku lakat ak poyo soroi ramuyun. ²⁶ Kaa' Ambiluo ri Aki Kapuuno', Io no Mangingindangan ondo' susubon ri Ama' mansail ra inggalan Ku, Io noyo mangila' ramuyun ra ngaangai' no am mampakara' ramuyun ra ngaangai' ondo' rinagu Ku noyo.

²⁷ Kaansayan patatongan Ku ramuyun; kaansayan Ku galama' pataakon Ku ramuyun. Am kaansayan Ku sala' ka koson ra kaansayan ondo' taakin ru tana' ti. Ginio ra pai' kano pagalabo kaapoam kaaa'. ²⁸ Nokorongog kano ra ragu Kuli, 'Mugar Aku, kaa' sumaguli' Aku poyo ramuyun.' Amun ru motogom kau Raki', akau pana maansukan ra Aku mongoi ri Ama', nga maatang poyo i Ama' ka Aku. ²⁹ Pabalaan Ku ginio ramuyun raino ra kalo poyo masuk ngaangai' no, maa' raginio ra io masuk, mangintopot kau Raki'. ³⁰ Kalo bo masuang raguon Ku ramuyun, nga nasuku' noyo paat ra io ondo' manguasa' ra tana' ti matong. Kaa' kalo makapanguasa' io Raki'. ³¹ Kaa' suguton Ku ngaangai' nanusuban ri Ama', maa' raginio ulun ru tana' ti makapandai ra motogom Aku ri Ama'.

Ibok am iruani' takano intok ti."

I Jisus puun anggur ondo' motopot

15 "Aku noyo puun anggur ondo' motopot; I Ama' Ku noyo magagalung ra umo. ² Moo-

nong pango Ku ra kalo manangkawa' iruon No, am moonong pango ra manangkawa' intawangin No, maa' raginio makapangkawa' ra maawas poyo. ³Kinapasau kano ru pangilaan ondo' pinasaboi Ku ramuyun. ⁴Rondon kano Raki' am Aku pana rumondon ramuyun. Pango kalo noyo makapangkawa' amun ru kalo soroi ra puun no. Mogondo' niayuk ramuyun, kalo makapangkawa' kau amun ru kalo rumondon Raki'.

⁵Aku noyo puun anggur am akau noyo pango. Osoi ak rumondon Raki', am Aku rumondon riso, makapangkawa' io ra maawas; kaa' amun kalo mangindangan Aku ramuyun, kalo makapambaal kau ra atan ak pana. ⁶Osoi ak kalo rumondon Raki', patirin koson ra pango am mapua' io bo. Pango koson raginio

luluron am suruin ak. ⁷Amun ru rumondon kau Raki' am ragu Ku rumondon ra guang min, pakitaak kau ri Ama' ra atan ak kasagaan min am aniin kau. ⁸I Ama' katulayon ra akau manangkawa' ra maawas; gitio noyo ra akau mauligan ra maamaya' Ku. ⁹Motogom Aku ramuyun nogondo' ri Ama' motogom Raki'. Rondon kano ra togom Kuno. ¹⁰Amun gumagaya' kau ra panusuban Ku rano, rumondon kau ra togom Kuno. Ginio mogondo' ra Aku gumagaya' ra panusuban ri Ama', am rumondon Aku ra togom Nano.

¹¹Ngaangai' ti pinabala' Ku ramuyun, maa' raginio masalok Aku mampakaansuk ramuyun am topot-topot kau maansukan. ¹²Gitio noyo panusuban Kutu; kotogom kano ra rondo' am bo-

Kawa' ru anggur (15.1)

kon, nogondo' ra Aku pana motogom ramuyun. ¹³ Kolondo' togom maayo poyo intor ra togom ru sangulun ondo' mampataak ra painawo nano ra rangan no rano. ¹⁴ Amun gumagaya' kau ra panusuban Ku rano, akau no rangan Ku. ¹⁵ Kalo bo sabiton takamin ra ulipon, nga ulipon kalo makapandai ra ngaangai' ondo' baalon ru tuan nano. Kaa' sabiton takamin ra rangan Ku, nga ngaangai' ondo' norongog Ku intor ri Ama', pinabala' Ku noyo ramuyun. ¹⁶ Pai' ru akau nampili' Raki', kaa' Aku noyo nampili' ramuyun am inaru' takamin mongoi ra ati-ati ak am manangkawa' ra maawas, am kawa' min rano tumilayun. Am atan ak kitaakon min mansail ra inggalan Kuno, aniin kau ri Ama'. ¹⁷ Gitio noyo panusuban Ku ramuyun; kotogom kano ra rondo' am bokon."

Kasisangin kau ru ulun ru tana' ti

¹⁸ "Amun kasisangin kau ru ulun ru tana' ti, karaa' min ra Aku galing nasisangan nilo. ¹⁹ Amun magibaya' kau ra ulun ru tana' ti, maaru' tagamin kau koson ra ulun nilo galama'. Kaa' pinili' takamin noyo intor ra ulun ru tana' ti, am raino ti kalo bo mogondo' kau risilo. Ginio nga ra akau kasisangin nilo. ²⁰ Karaa' min rinagu Kuli; 'Sangulun ulipon kalo maatang intor ra tuan nano.' Amun nangimbolo' ilo Raki', mangimbolo' ilo niak ramuyun. Amun ru ragu Kuli sinugut nilo, ragu minno pana gagayaan nilo. ²¹ Kaa'

ngaangai' no baalon nilo ramuyun nga akau maamaya' Ku, am nga kalo nakaulig ilo Riso ondo' nanusub Raki' i. ²² Amun kalio Aku minatong am nambala' ra ngaangai' ti risilo, kolondo' tula nilo. Kaa' raino mailo ilo bo mindagu ra, 'Kalo nakapandai akai ra natulaan akai.' ²³ Osoi ak masisang Raki', Ama' Ku pana kasisangin no. ²⁴ Amun ru kalo binaal Ku ra pinaguluan nilo ondo' kalo igondo' baalo' ru ulun, kolondo' noyo tula nilo. Kaa' kabalu' pana nakakito ilo ra binaal Ku rali, masisang ilo niayuk Raki' am Ama' Ku. ²⁵ Maa' raginio masulut ondo' binatang ra Ukum nilo, 'Masisang ilo Raki' kabalu' pana kolondo' sasaban.'

²⁶ Porotongan Ku ramuyun Mangingindangan intor ri Ama'. Io no Ambiluo ondo' mambala' ra katapatan ri Aki Kapuuno' am Io niayuk mampaintutun Raki' ramuyun. ²⁷ Am akau pana mampaintutun Raki', nga nababaya' takano intor ra talimpuun i ak poyo.

16 Nambala' Aku ramuyun raginio koson pangintapatan minno kalo malawo. ² Inggalarin kau mumpos ra baloi sambayanan. Am masuku' niak paat ra osoi ak mamatoi ramuyun mangkara' ilo raginio mangandoi ri Aki Kapuuno'. ³ Ginio baalon nilo ramuyun nga kalo nakaulig ilo ra Ama' Ku kaapoam Aku galama'. ⁴ Kaa' mambala' Aku ramuyun raino, maa' raginio ra io masuk, makara' min ra binalaan takamin noyo kalalair."

Kondoyon ru Ambiluo ri Aki Kapuuno'

"Kalo binalaan takamin raginio intor ra talimpuun i, nga lakat Aku ak poyo nabaya' ramuyun. ⁵Kaa' raino sumaguli' Aku Riso ondo' nanusub Raki' i; am kolondo' sangulun pana intor ramuyun mangkuot ra ati angayan Ku. ⁶Raino mangiluk guang min nga binalaan takamin noyo. ⁷Ondo' raguon Kutu ramuyun motopot: Moonsoi ra Aku mugar, amun ru kalo, Mangingindangan no kalo matong ramuyun. Kaa' amun ru mugar Aku, bagu porotongan Ku lo ramuyun. ⁸Paat lo matong, mampainono' lo ra ulun ru tana' ti atan sotopot no tula, osoi motopot am atan sotopot no ukum ri Aki Kapuuno'. ⁹Mampainono' lo ra osoi kalo mangintopot Raki', io no makatula. ¹⁰Am mampainono' lo ra Aku motopot, nga mongoi Aku ri Ama' am kalo bo makito min Aku. ¹¹Am niayuk nakatalimpuun noyo i Aki Kapuuno' mangukum, nga io ondo' manguasa' ra tana' ti inukum noyo.

¹²Masuang poyo pabalaan Ku ramuyun, kaa' raino ti kalo poyo maapu min. ¹³Kaa' paat Ambiluo ri Aki Kapuuno' no matong, mambala' lo ra katapatan ri Aki Kapuuno' am mampaintutun lo ramuyun ra ngaangai' ru katapatan. Kalo mambala' lo sumugut ra kua-sa' No galama', kaa' mambala' lo ra atan ondo' morongog No am atan ondo' masuk ra tauli no. ¹⁴Katulayon No Aku, nga pabalaan No ramuyun ngaangai' ondo'

norongog no intor Raki'. ¹⁵Ngaangai' ondo' i Ama' noyo tatangan, Aku niak tatangan. Ginio nga ra Aku minindagu ra atan ondo' posoboyon ru Ambiluo ri Aki Kapuuno' no ramuyun intor noyo Raki'."

Mangiluk guang am maansukan

¹⁶"Sangkinolor ak bo am kalo makakito kau Raki', am sangkinolor poyo am makakito kau saguli' Raki'."

¹⁷Ginio ra pasakuot bo kuukula' maamaya' No rano ra rondo' am bokon, "Atan kon No ra, 'Sangkinolor ak bo am kalo makakito kau Raki', am sangkinolor poyo am makakito kau saguli' Raki'?" am poyo ra, 'Mongoi Aku ri Ama'?' ¹⁸Atan kon No ra, 'Sangkinolor ak bo?' Kalo maratian takau ragu Nano."

¹⁹Natutunan ri Jisus ra masaga' ilo mangkuot Riso, ginio ra indagu lo risilo, "Raitii' ni minindagu Aku ra, 'Sangkinolor ak bo am kalo makakito kau Raki', am sangkinolor poyo am makakito kau saguli' Raki'." Ginii kia ra akau pasakuot? ²⁰Balain takamin tojojo: mantangi' am manulaboi kau, kaa' ulun ru tana' ti maansukan. Mangiluk guang minno, kaa' guang min ra mangiluk no makulau bo ra maansukan. ²¹Paat sangulun ruandu' matipaganak, magalabo io nga masaboi noyo maruol ru maganak nano. Kaa' maanak no ak lalagang no, maansukan io am kalo bo makara' no maruol nali nga sangulun lalagang inanak noyo ra tana' ti.

²² Mogondo' niayuk ramuyun; raino mangiluk guang min. Kaa' makapantum takau saguli', am maansukan kau bo tojojo; am kaansukan minno kalo malanggaan ru osoi ak pana.

²³ Orou raginio, kalo bo mangkuot kau Raki' ra atan ak pana. Balain takamin tojojo: Aniin kau ri Ama' ra atan ak kitaakon min mansail ra inggalan Ku.¹ ²⁴ Saboi raino ti kolondo' poyo kinitaak min mansail ra inggalan Ku. Pakitaak kano am moowot min, bagu maansukan kau tojojo."

Kinala noyo tana' ti

²⁵ "Ngaangai' ti rinagu Ku ramuyun ra abig. Kaa' masaboi paat no ra kalo bo raguon Ku ramuyun ra abig, kaa' mambala' Aku tojojo ramuyun ra atan kulaan i Ama' Ku. ²⁶ Orou raginio, akau galama' makitaak Riso mansail ra inggalan Ku; am kalo pana bo makitaak Aku Riso nga akau, ²⁷ nga i Ama' galama' motogom ramuyun. Motogom lo ramuyun nga motogom kau Raki' am mangintopot kau ra minatong Aku intor Riso. ²⁸ Aku ti intor ri Ama' am nakaratong noyo ra tana' ti, kaa' raino iruanin Ku tana' ti am sumaguli' Aku Riso."

²⁹ Indagu bo maamaya' No rano, "Raino mambala' Kou toojo am kalo bo magabig Kou. ³⁰ Raino nakatutun akai no ra Okou makapandai ra ngaangai' am kolondo' bo pangkuatan mai Rirun. Ginio bo ra akai mangintopot ra Okou intor ri Aki Kapuuno'."

³¹ Kon bo ri Jisus risilo, "Mangintopot kau kia raino ti? ³² Paat no masuku', am sotopot no nasuku' noyo, ra akau pantutuliaron am muli' ra intok min sigagama'. Tatangon min Aku misasangulun. Kabalu' pana koson raginio, kalo misasangulun Aku nga i Ama' mabaya' Raki'. ³³ Ngaangai' ti pinabala' Ku ramuyun, maa' raginio makakaansayan kau nga masimpung kau Raki'. Giti ra tana' ti maimbolo' kau, kaa' paikango' noyo guang min, nga kinala Ku noyo tana' ti."

Pakiasian ri Jisus

17 Kopongo i Jisus minindagu raginio, pantingaa' lo ra limbowon am indagu, "Ama', raino nasuku' noyo paat ondo' inaru' no. Katulayo' Anak Mu, maa' raginio Anak mampatulai Rirun. ² Iniou Mu Anak manguasa' ra ngaangai' ulun, maa' raginio makapangani' Anak Mu ra kaayagan motopot am mantilayun ra ngaangai' ulun ondo' pinataak Mu Riso. ³ Gitio noyo kaayagan motopot am mantilayun; ra makaulig ilo Rirun, i Aki Kapuuno' ondo' motopot, am poyo i Jisus Kristus ondo' sinusub Mu. ⁴ Pinatulai Tokou noyo ra pinaguluan ru ulun ru tana' ti, ioginio nopongo Ku noyo kandoi ondo' pinalansan Mu Raki'. ⁵ Ama', raino ti katulayo' Aku noyo, mogondo' ra katulayan Tali paat ra tana' ti kalo poyo biningkal.

⁶ Pinaulig Tokou noyo ra ulun rati ondo' pinataak Mu Raki'. Ilo

¹ atan ak kitaakon min mansail ra inggalan Ku; Kuukula' naskah nakalair: Amun makakitaakon kau ri Ama', taakin No ramuyun mansail ra inggalan Ku.

ti Okou no tatangan, kaa' pina-
taak Mu ilo Raki' am siminugut
ilo ra ragu Mu. ⁷Raino nakapan-
dai ilo ra ngaangai' tinaak Muli
Raki' intor Rirun. ⁸Pinasaboi Ku
noyo risilo nangilaan Muli Raki'
am inapu nilo. Am nakapandai ilo
no ra tootopot Aku minatong in-
tor Rirun am mangintopot ilo po-
yo ra Okou no nanusub Raki'.

⁹Ama', ilo kiasiin ku. Kalo kia-
siin ku ulun ru tana' ti, kaa' ilo
ondo' pinataak Mu Raki', nga
Okou no tatangan risilo. ¹⁰Ngaa-
ngai' ulun ondo' Aku tatangan,
Okou niak tatangan; am ngaa-
ngai' ulun ondo' Okou tatangan,
Aku niak tatangan. Am mansail
risilo katulayan Kuno pakitonon.
¹¹Raino sumaguli' Aku Rirun. Ka-
lo bo mayan Aku ra tana' ti; kaa'
ilo lakat poyo soroi ra tana' ti.
Ama' ra matulai. Alungi' ilo noyo
mansail ra kuasa' ru inggalan Mu,
ioginio inggalan ondo' pinataak
Mu Raki' — maa' raginio rondo'
guang nilo, nogondo' Rito. ¹²Buoi
Aku soroi risilo, inalungan Ku ilo
mansail ra kuasa' ru inggalan Mu
— io no kuasa' ondo' pinataak
Mu Raki'. Inalungan Ku ilo am
kolondo' sangulun pana intor risi-
lo naluus, suai poyo ra sangulun i,
ondo' inaru' noyo maluus. Maa'
raginio, masulut bo ondo' binati-
kan ra Alkitab.

¹³Raino sumaguli' Aku Rirun.
Am ngaangai' ti raguon Ku buoi
Aku soroi ak poyo ra tana' ti,
koston maansukan ilo tojojo mo-
gondo' Raki'. ¹⁴Pinasaboi Ku no-
yo risilo Ragu Muli am kasisangin
ilo ru ulun ru tana' ti, nga ilo kalo

mogondo' ra ulun ru tana' ti, ko-
son niak ra Aku kalo mogondo' ra
ulun ru tana' ti. ¹⁵Kalo kitaakon
Ku ra ilo paingkualon intor ra
tana' ti, kaa' alungin Mu ilo intor
ri Malaat no. ¹⁶Koston ra Aku kalo
mogondo' ra ulun ru tana' ti, ilo
pana kalo mogondo' ra ulun ra
tana' ti. ¹⁷Sauko' ilo no ra Ulun
Mu rano mansail ra katapatan
Muno. Am bala' Mu noyo kata-
patan. ¹⁸Sinusub Ku ilo mampa-
tanou ra ulun ru tana' ti, koston
Aku sinusub Mu. ¹⁹Taakin Ku
kaayagan Ku Rirun, maa' raginio
tootopot mampataak ilo ra kaaya-
gan nilo mangandoi Rirun.

²⁰Sala' ka ilo ti ak kiasiin Ku,
kaa' koston ra ulun rano ondo'
mangintopot Raki' mansail ra
kaintutunan nilo ti pana. ²¹Ama',
makiasi' Aku gama' ru ilo ngaa-
ngai' rondo' guang. Koston Okou
masimpung Raki', am Aku ma-
simpung Rirun. Gama' ru masim-
pung ilo Rito, maa' raginio
mangintopot bo ulun ru tana' ti
ra Okou noyo nanusub Raki'.
²²Katulayan ondo' pinataak Muli
Raki', pinataak Ku niak risilo,
maa' raginio rondo' guang ilo mo-
gondo' Rito. ²³Aku masimpung
risilo am Okou masimpung Raki';
maa' raginio tootopot ilo rondo'
guang. Bagu makatutun ulun ru
tana' ti ra Okou no nanusub Raki'
am motogom Kou risilo nogondo'
ra Okou motogom Raki'.

²⁴Ama', masaga' Aku ilo ondo'
pinataak Muli Raki', mabaya' Ra-
ki' ra ati ak intok Ku. Maa' raginio
makatutun ilo ra Okou mampatu-
lai Raki', nga motogom Kou no

Raki' ra tana' ti kalo poyo biningkal. ²⁵Ama' ra motopot, kalo mauligan Kou ru ulun ru tana' ti, kaa' Aku makaulig Rirun. Am ulun ragitilo niak nakapandai ra Okou no nanusub Raki'. ²⁶Pinaintutun Tokou no risilo, am rayuson Ku poyo ginio; maa' raginio rumondon risilo togom Muno Raki' am Aku pana masimpung risilo."

I Jisus rinakop

(Mat. 26.47-56; Mrk. 14.43-50;
Luk. 22.47-53)

18 Kopongo i Jisus nakiasi' raginii, ugar Io nabaya' ra maamaya' No rano am sindaup ilo ra rondo' sungoi ininggalanan ra Kidron. Giu' i minongoi ilo ra rondo' taman. ²I Judas, ondo' nampataak Riso ra pantula' No rano, nakapandai ra intok i, nga masalok i Jisus am maamaya' No rano mongoi ra giu' i. ³Ginio ra i Judas pana minongoi ra giu' i nababaya' ra santayaran saujor Roma am kuukula' ngaulun pulis ru Baloi Tuhan, ondo' sinusub ru tingganai imam Jaudi am niak ulun tayar Parisi rano. Ilo ti nagibit ra lentera am titiu am poyo ilang. ⁴Nakapandai i Jisus ra ngaa-ngai' ondo' masuk Riso no. Ginio ra inggaari' No ilo am pangkuot, "Osoi uyumon min?"

⁵Taam ilo, "I Jisus, ulun Najarit."

Kon ri Jisus risilo, "Aku no Io."

Am i Judas, ondo' nampataak Riso ra pantula' No rano, minigor niak nabaya' risilo. ⁶Pakaindagu ak i Jisus risilo ra, "Aku no Io," pakalugut ilo ngaangai' am kara-

tu'. ⁷Pangkuot Io poyo risilo, "Osoi uyumon min?"

Taam ilo, "I Jisus, ulun Najarit."

⁸Kon ri Jisus, "Nambala' Aku noyo ramuyun ra Aku no Io. Amun ru Aku no uyumon min, polosoo' min ak rangan Ku rati mugar." (⁹Minindagu Io raginii, koson nasulut bo ondo' rinagu No ragili; 'Ama', intor ra ulun rati ondo' pinataak Mu Raki', kolondo' sangulun pana maluus.)

¹⁰I Simon Pitrus nagibit ra ilang. Bagu butuso' no ilang i am piaso' no talingo ra pamiris ru sangulun ulipon ru Tingganai maayo imam Jaudi. I Malkus inggalan ru ulipon i. ¹¹Kaa' indagu bo i Jisus ri Pitrus, "Paangkapo' ilang muno! Musiti' Aku manginum ra sangkir kaimbloon ondo' inaru' noyo ri Ama' Raki'."

I Jisus pinauma' ri Annas

¹²Ginio bo ra santayaran saujor Roma nabaya' ra tingganai nilai am pulis ru Baloi Tuhan rano, namparakop ri Jisus am bangkilo' nilo Io. ¹³Am ibito' nilo i Jisus paumaa' galing ri Annas, iwan ri Kayapas. I Kayapas ti noyo Tingganai maayo imam Jaudi ra bilor ragili. ¹⁴Io no ondo' minindagu ra ulun Jaudi rali ra, "Moonsoi poyo sangulun ak matoi, suali ru ngaa-ngai' bulu."

Nagali' i Pitrus

(Mat. 26.69-70; Mrk. 14.66-68;
Luk. 22.55-57)

¹⁵I Simon Pitrus am sangulun maamaya' ra bokon i siminunu' ri

Jisus. Maamaya' ra bokon ti nau-
ligan ru Tingganai maayo imam
Jaudi i, ginio ra pakasubol io ma-
baya' ri Jisus ra liliut ru istana ru
Tingganai maayo imam Jaudi.
¹⁶Kaa' i Pitrus naginaa ra liwar,
giu' ra kulobon ru tembok. Kabuoi
ra gili maamaya' ri Jisus ra bokon
ti miningkual poyo am minindagu
ra ruandu' magagalung ra kulobon
i. Bagu paumposo' no i Pitrus.
¹⁷Kaa' indagu ruandu' i riso, "Sa-
la' ka kia okou niak sangulun intor
ra maamaya' ru ulun no?"

Taam io, "Sala'."

¹⁸Paat ra gili masimu', ginio ra
pampaang ulipon am pulis rali ra
apui, am rarang ilo. Bagu inggaar
io risilo am baya' rarang.

Tingganai maayo imam Jaudi nangkuot ri Jisus

(Mat. 26.59-66; Mrk. 14.55-64;
Luk. 22.66-71)

¹⁹Ginio ra Tingganai maayo
imam Jaudi i nangkuot ri Jisus ra
maamaya' No rano am niak pangilaan
Nali. ²⁰Taam Io, "Nambala'
Aku noyo tojojo ra pinaguluan ru
ulun masuang. Nangila' Aku ra
baloi sambayanan am giu' ra Ba-
loi Tuhan, ondo' masalok titimung-
ngan ru ulun Jaudi. Kalo nansibuni
Aku ra Aku minindagu. ²¹Kua
kuati' mu Aku? Kuati' ilo ondo'
nokorongog ra nangilaan Kuli. Nga
ilo no nakapandai ra rinagu Ku."

²²Karagu No ginii, sangulun pu-
lis ra giu' i nampalapis ra pingas
Nali, am indagu, "Ginio kia tataam
Mu ra Tingganai maayo imam?"

²³Taam i Jisus, "Amun kalo
motopot ragu Ku, balai' noyo

ulun rati atan nasala. Kaa' amun
motopot ragu Ku, kua lapiro' mu
Aku?"

²⁴Kopongo ragili, i Jisus ondo'
lakat ak poyo nabangkil, pinau-
ma' ri Annas ri Kayapas, Tingga-
nai maayo imam Jaudi.

Nagali' poyo i Pitrus

(Mat. 26.71-75; Mrk. 14.69-72;
Luk. 22.58-62)

²⁵I Simon Pitrus lakat ak poyo
nangintairoi rarang ra giu' i. Pang-
kuot ulun rali riso, "Sala' ka kia
okou ti pana sangulun maamaya'
Nano?"

"Sala'!" kon ri Pitrus ra io na-
gali'.

²⁶Sangulun ulipon ru Tingga-
nai maayo imam Jaudi i, io ti
pabukat ru ulun ondo' piniasan ri
Pitrus ra talingo, minindagu, "Sa-
la' ka kia okou nakito ku giu' ra
taman i nabaya' Riso?" ²⁷Kaa'
igondo' poyo i Pitrus nagali' am
paat ragili niak naningkuluuk ma-
nuk tandaa' i.

I Jisus pinauma' ri Pilatus

(Mat. 27.1-2, 11-14; Mrk. 15.1-5;
Luk. 23.1-5)

²⁸Nokorondom ra susuab, ibi-
to' nilo i Jisus intor ra baloi ri
Kayapas mongoi ra istana ru ga-
benor. Kaa' tingganai ru Jaudi rali
galama' kalo minumpos ra istana
i, koson kalo majamol ilo sumu-
gut ra kaulayan ru ugama nilai,
nga masaga' ilo gumulung ra aka-
non ru Pangiantakan ra Paska.
²⁹Bagu ingkual i Pilatus tumuum
risilo am pangkuot io, "Atan kia
panguuan min ra ulun ti?"

³⁰ Taam ilo, "Kalo paumaan mai lo rirun amun ru kolondo' sala No."

³¹ Indagu i Pilatus risilo, "Alapo' am ukumi' min lo sumugut ra ukum min galama'."

Kaa' taam tingganai ru ulun Jaudi rali, "Kolondo' kuasa' mai mangani' ra ukuman potoyon." (³² Gitio nasauk koson nasulut bo ragu ri Jisus ra atan kulaan patayan Nano.)

³³ Ginio ra subol i Pilatus saguli' ra istana am pampiau ri Jisus am kuati' no, "Okou no kia raja' ru ulun Jaudi?"

³⁴ Taam i Jisus, "Pangkuatan mutu intor ra guang mu galama' kia kaapoam tinunungan kou ru ulun bokon?"

³⁵ Taam i Pilatus, "Aku sala' ka ulun Jaudi. Ulun ru bulu Muno galama' am tingganai imam minno ondo' nampauma' Rirun raki'. Atan kuat binaal Mu?"

³⁶ Kon ri Jisus, "Pamarintaan Kuno sala' ka giti ra tana' ti. Amun giti ra tana' ti, maaru' maamaya' Ku rano manggal, maa' raginio kalo pataakin Aku ra tingganai ru Jaudi rano. Kaa' sotopot no pamarintaan Kuno sala' ka giti ra tana' ti."

³⁷ Indagu i Pilatus Riso, "Ginio poyo, Okou ti sangulun raja'?"

Taam i Jisus, "Rinagu mu noyo ra Aku ti sangulun raja'. Ginio ra Aku inanak am minatong ra tana' ti, koson mampatanou ra katapatan ri Aki Kapuuno'. Am osoi ak gumagaya' ra katapatan ti mangkirongog io Raki'."

³⁸ Pangkuot i Pilatus Riso, "Atan nua' katapatan?"

I Jisus inukum potoyo'

(Mat. 27.15–31; Mrk. 15.6–20; Luk. 23.13–25)

Pakapangkuot i Pilatus raginii, ingkual io poyo am indagu ra ulun rano, "Kolondo' rondo' pana sala natuum ku ra ulun ti." ³⁹ Kaa' sumugut ra kailandalaman, moonong Pangiantakan ra Paska mampalabus aku ra sangulun inaput. Masaga' kau kia ru palabuson ku ramuyun raja' ru ulun Jaudi ti?"

⁴⁰ Golok ilo, "Kalo! Sala' ka Io! Palabuso' ramon i Barabas!" (I Barabas ti sangulun teroris.)

19 Bagu palapasi' ri Pilatus i Jisus. ² Saujor rano pana nambaal ra karaun intor ra bulisang ra makaruui am pasampako' ra ulu Nali. Pinambayang nilo poyo lo ra bayang maawar matanggilung. ³ Am nampapalit ilo mongoi inggaar Riso am indagu, "Tabi', raja' ru ulun Jaudi." Mopongo ragili lapon nilo pingas Nali.

⁴ Igondo' poyo miningkual i Pilatus am indagu ra ulun rano, "Ilai'! Paingkualon ku lo ramuyun, maa' raginio makapandai kau ra kolondo' rondo' pana sala natuum ku ra ulun ti." ⁵ Am ingkual bo i Jisus, pinangkaraun ra bulisang makaruui am pinambayang ra bayang maawar matanggilung. Indagu i Pilatus risilo, "Ilai' noyo ulun ti."

⁶ Kakito lo ak ru tingganai imam Jaudi am pulis ru Baloi Tuhan rano, golok ilo, "Salipo' Io, salipo' Io!"

Indagu bo i Pilatus risilo, "Alapo' min noyo lo am akau galama' ak manalip Riso, nga kalo natuum ku rondo' pana sala nati."

⁷ Taam ulun Jaudi rano, "Sumugut ra ukum mai, lo ti musiti' ukumon ra potoyon nga rokoon No, Anak lo ri Aki Kapuuno'."

⁸ Korongog ri Pilatus ragu nilai nii, nalaa' io bo tojojo. ⁹ Bagu subol io saguli' ra istana i am pangkuot ri Jisus, "Ati intor Mu?"

Kaa' nongkoror ak i Jisus. ¹⁰ Kon poyo ri Pilatus, "Kalo kia tumaam Kou raki'? Karaa', maka-kuasa' aku mampalabus kaapoam manalip Rirun."

¹¹ Taam i Jisus, "Kolondo' kuasa' mu Raki' amun kalo aniin kou ri Aki Kapuuno'. Am ginio bo ra ulun nampataak Raki' i rirun, maayo tula nano ka okou."

¹² Korongog ri Pilatus ragu ragi-nii, gumogot io mampalabus ri Jisus. Kaa' golok ulun masuang rano, "Amun palabuson mu lo, sala' ka rangan kou ru Kaisar. Osoi ak migianguku ra raja', manggal io niak ri Kaisar."

¹³ Korongog ri Pilatus ragu ragi-nii, ibito' no i Jisus miningkual am panturung io giu' ra intok pamisaraan ininggalanan ra 'Sulig Batu.' (Ralalom ragu ru Ibrani, inggalan no Gabata.) ¹⁴ Paat ragili maar noyo tanga' ru orou ra orou Tampasan ra Pangiantakan ra Paska noyo. Indagu i Pilatus ra ulun rano, "Ilai', gitio noyo raja' min."

¹⁵ Ginio ra golok ilo, "Potoyo' lo! Potoyo' lo! Salipo' lo!"

Pangkuot poyo i Pilatus, "Salipon ku kia raja' min ti?"

Taam tingganai imam Jaudi rano, "Rorondo' ak raja' mai, i Kaisar."

¹⁶ Pupus i, pataaki' bo ri Pilatus i Jisus risilo koson salipon.

I Jisus sinalip

(Mat. 27.32-44; Mrk. 15.21-32; Luk. 23.26-43)

Ginio ra ibito' ru saujor rano i Jisus am ugar. ¹⁷ Ingkual lo bo nansaan ra salip Nano mongoi ra intok ondo' sabiton ra 'Intok kua-pak.' (Ralalom ragu ru Ibrani, Golgota.) ¹⁸ Giu' i noyo nanalipan nilo Riso. Mokoondo' ruo ngaulun poyo sinalip nabaya' Riso; sangulun tampilon ra kait am sangulun tampilon ra pamiris, am pinaayan-tanga' lo risilo. ¹⁹ Nanusub i Pilatus mamaku' ra rondo' papan rasawat ru salip Nano, ondo' binatikan ra; 'I Jisus, ulun Najarit, raja' ru ulun Jaudi.' ²⁰ Masuang ulun Jaudi nakabasa' ra binatikan i nga intok napasalipan Riso i kalo maalur intor ra bandar. Pambalaan ti pinabatik ra talu ragu; ragu ru Ibrani, Latin am Junani. ²¹ Ginio ra indagu tingganai imam Jaudi rano ri Pilatus, "Pai' batiki' ra 'Raja' ru ulun Jaudi,' kaa' batiki' ra 'Kon ru ulun ti, Aku no raja' ru ulun Jaudi.' "

²² Kaa' taam i Pilatus, "Ondo' binatikan ku noyo, malayun ak."

²³ Kopongo lo sinalip ru saujor rano, alapo' nilo bayang Nali am tinayar nilo ra apat ngantayaran; santayar sangulun. Bayang maa-war Nali niak inalap nilo, kaa' mapila' toojo konoon i am kolondo' pipikit. ²⁴ Pagindagu ilo ra sa-

ngulun am bokon, "Pai' takau ri-lako' bayang maawar ti. Moonsoi magugundi takau koson mangaru' osoi makaalap." Gitio masuk koson nasulut ondo' binatang ra Alkitab;

"Bayang Ku tatayaron nilo,
am magugundi ilo
mangalap ra bayang
maawar Ku."

Am totopot binaal ru saujor rano koson raginii.

²⁵ Mamaar ra salip ri Jisus i minigor ina' Nano, pinongkotob ru ina' Nano, i Maria andu' ri Klopas am niak i Maria Magdalina. ²⁶ Nakito ri Jisus ina' Nano nabaya' ra maamaya' tagamin Nano minigor ra giu' i. Ginio ra indagu lo ra ina' Nano, "Ina', pinakaanak mu ak io."

²⁷ Am indagu lo poyo ra maamaya' no, "Rangan, pinakaina' mu ak io." Intor ragili, ibito' ru maamaya' no ina' ri Jisus minayan ra baloi nano galama'.

Pinatayan ri Jisus

(Mat. 27.45–56; Mrk. 15.33–41;
Luk. 23.44–49)

²⁸ Napandayan ri Jisus ra raino ngaangai' nopongo noyo, am nasulut noyo ondo' binatang ra Alkitab, indagu lo, "Pinaason Aku."

²⁹ Giu' i mokoondo' mangkuk makasuang ra ruu' ru anggur mataris. Pososopo' nilo busak ru karang ondo' malami' ra ruu' i, am pasusuko' ra rondo' tataun hisop am patumaa' ra kabang ri Jisus.

³⁰ Kainum ri Jisus ruu' i, indagu lo, "Nopongo noyo!"

Bagu kuku' lo am kairui' lo ra painawo.

I Jisus tinura'

³¹ Orou ragili orou kalimo, orou Tampasan ra Pangiantakan ra Paska. Tingganai ru ulun Jaudi rano marara' mompoloso ra bangkai nilai ra salip paat ra orou Sabat, nga minggu ragili orou Sabat i maatang kaga'. Ginio ra nakitaak ilo ri Pilatus ra kalayam ru ulun sinalip rano pandakon, am bangkai nilai patuunon intor ra salip. ³² Bagu ongoyo' galing pandako' ru saujor rano kalayam ru ruo ngaulun sinalip nabaya' ri Jisus i. ³³ Kaa' pakasuku' ilo Riso, ilai' nilo minatoi lo noyo. Ginio ra kalo pinandak nilo kalayam Nano. ³⁴ Kaa' turaa' ru sangulun saujor tiangang Nano; am paat ragili niak antis bo raraa' am timug. (³⁵ lo ondo' nakakito ra nasauk ti noyo mampatanou ragitio koson akau pana mangintopot.^{'''} Kaintutunan nati motopot, am nakapandai io ra rinagu nati motopot.) ³⁶ Am gitio pana nasauk koson nasulut ondo' binatang ra Alkitab, "Kolondo' rondo' pana bungul Nano pandakon." ³⁷ Mokoondo' poyo binatang ra Alkitab, "Ulun rano monontong Riso ondo' tinura' nilai no."

Nampalabangan ri Jisus

(Mat. 27.57–61; Mrk. 15.42–47;
Luk. 23.50–56)

³⁸ Kopongo ragili, i Jusup, intor ra bandar Arimatia, nakitaak ra bangkai ri Jisus intor ri Pilatus. (I Jusup sangulun maamaya' ri

^{'''} mangintopot; Kuuku'la' naskah nakalair: marayus mangintopot.

Jesus, kaa' ginio kalo napandayan ru ulun nga nalaa' io ra tingganai ru ulun Jaudi rano.) Am ginagaya' niak ri Pilatus kitaakon nali, bagu ongoyo' no alapo' bangkai i. ³⁹ Am i Nikodimus pana minaya' ri Jusup, io no ondo' ra talimpuun i minuma' ri Jisus paat io rondon. I Nikodimus ti nagibit ra pampagamis ra owou ondo' pinaratok ra mur am gaharu," ondo' bagat ringai' ti talu ngoopor ngakilo. ⁴⁰ Alapo' nilo bangkai i, kulumputo' ra konoon mapulak ondo' moonsoi am anii' ra pampagamis ra owou i sumugut ra kaulayan ru ulun Jaudi mompolobong. ⁴¹ Intok nanalipan Riso i mokoondo' rondo' taman, am giu' i mokoondo' rondo' lobong ondo' kinali ra bulur batu, ondo' kalo poyo igondo' labangi'. ⁴² Nga kalabangan i maaar, am orou Sabat pana maar noyo tumalimpuun, ginio ra pabantaa' nilo ak bangkai Nali ra giu' i.

Lobong ra kolondo' suang

(Mat. 28.1-8; Mrk. 16.1-8;
Luk. 24.1-12)

20 Io maar matawang ra orou minggu', ongoi i Maria Magdalena ra kalabangan i am kakito no batu pinaangob linuir bo intor ra luang ru lobong i. ² Ginio ra nagisimbul io mongoi ri Simon Pitrus am maamaya' ondo' tagamin ri Jisus am pambala' risilo, "Inalap bo Tuhan i intor ra lobong, am kalo nakapandai akai ati nampabantaan Riso."

³ Ginio ra i Pitrus nabaya' ra maamaya' ra bokon i narayus

ongoi ra lobong i. ⁴ Ilo karuruo nasimbul, kaa' nalibok maamaya' ra bokon i intor ri Pitrus am nakasigulu io pakasuku' ra lobong i. ⁵ Kuung io ak pampalilig ra lobong i am kakito no konoon mapulak paribanta' ra giu' i, kaa' kalo siminubol io. ⁶ Bagu i Simon Pitrus pana nakasuku' am rayuso' no subolo' lobong i. I lai' no konoon mapulak i paribanta' ak ra giu' i. ⁷ Kaa' konoon pinabangkos ra ulu ri Jisus i nakasuai am napurun. ⁸ Bagu maamaya' ra bokon ondo' nakasigulu i siminubol niak ra lobong. Io pana nakakito am nangintopot bo. (⁹ Nga lakat poyo kalo nakarati' ilo ondo' binatang ra Alkitab ra Io musiti' maayag saguli'.) ¹⁰ Kopongo ragili uli' bo karuruo maamaya' i.

Minintalang i Jisus ri Maria Magdalena

(Mat. 28.9-10; Mrk. 16.9-11)

¹¹ Minigor i Maria maaar ra lobong i am nantangi'. Liliwa' nantangi', kuung io pampalilig ra lobong i. ¹² I lai' no ruo ngaulun masundu nambayang ra mapulak, nanturung ra nampabantaan ra bangkai ri Jisus i, rondo' tampilon ra ulu am rondo' tampilon ra tupakon. ¹³ Pangkuot masundu rano riso, "Kua pantangi' kou?"

Taam io, "Inalap bo bangkai ru Tuhan kuli, am kalo nakapandai aku ati nampabantaan Riso."

¹⁴ Karagu no ginii, pangkaili io am kakito no i Jisus minigor ra giu' i. Kaa' kalo nakaulig io ra Io noyo i Jisus. ¹⁵ Pangkuot i Jisus

⁴ I lai' kamus.

Ulun mampalilig ra lobong (20.5)

riso, “Kua pantangi' kou? Osoi uyumon mu?”

Indos ri Maria lo ti magagalung ra taman am indagu io Riso, “Tuan, amun Okou napabanding Riso, balai' aku ati nampabantaan mu Riso, am moongoi ku bo kaalap.”

¹⁶Indagu i Jisus bo riso, “Maria.”

Bagu ponontong i Maria ri Jisus am indagu, “Rabuni.” (Arati' no ‘Mangingila’).

¹⁷Kaa' indagu i Jisus riso, “Pai' Aku guuto'! Nga kalo poyo no-koongoi Aku ri Ama'. Kaa' ongoi no ra maamaya' Ku rano am balai' ilo ra raino sumaguli' Aku ri Ama' Ku am i Ama' min, ioginio i Aki Kapuuno' Ku am i Aki Kapuuno' min.”

¹⁸Ginio ra ongoi balai' ri Maria maamaya' No rano ra nakakito io

no ra Tuhan am atan rinagu Nali riso.

Minintalang i Jisus ra maamaya' No rano

(Mat. 28.16–20; Mrk. 16.14–18; Luk. 24.36–49)

¹⁹Orou minggu' ragili niak ra io palunggai', maamaya' ri Jisus rano timinimung ra rondo' baloi am nagaput ilo, nga nangalaa' ilo ra tingganai ru ulun Jaudi rano. Bagu pusat ri Jisus, minigor ra taatanga' nilai am indagu, “Kaansayan ramuyun.” ²⁰Karagu No ginii, patalango' No kalindu' am tiagang Nali risilo. Naansukan ilo kaga' nagilong ra Tuhan. ²¹Indagu poyo i Jisus risilo, “Kaansayan ramuyun. Koson ri Ama' nanusub Raki', Aku pana manusub ramuyun.” ²²Bagu sampuyo' No ilo am indagu, “Apuo' noyo Ambiluo ri Aki

Kapuuno'. ²³Amun mangampun kau ra tula ru ulun, i Aki Kapuuno' pana mangampun ra ulun no. Kaa' amun kalo mangampun kau ra tula ru ulun, i Aki Kapuuno' pana kalo mangampun ra ulun no."

I Jisus am i Tomas

²⁴Sangulun intor ra mopor am ruo ngaulun maamaya' ri Jisus, i Tomas (sabiton niak 'I Nagapir'), kalo nababaya' ra maamaya' ra bokon rano paat i Jisus minintalang. ²⁵Ginio ra pambala' ilo ri Tomas, "Nakakito akai no ra Tuhan."

Kaa' taam i Tomas, "Kalo mangintopot aku amun kalo makito ku babaya' ru paku' ra kalindu' Nali am niak amun kalo makama' ku pilat ru kalindu' am tiagang Nali."

²⁶Kalupus ak saminggu', maamaya' ri Jisus rano timinimung poyo ra baloi i, am soroi niak i Tomas ra giu' i. Ngaangai' ru kulobon kinusi', kaa' pusat ri Jisus, minigor ra taatanga' nilai am indagu, "Kaansayan ramuyun." ²⁷Bagu indagu lo ri Tomas, "Ilai' noyo kalindu' Kutu am kamaa'! Am pakamaa' poyo kalindu' muno ra tiagang Kutu. Sala' ka pagantangan, kaa' pangintopot ak!"

²⁸Indagu i Tomas ri Jisus, "Okou no Tuhan ku am i Aki Kapuuno' ku."

²⁹Indagu i Jisus riso, "Mangintopot kou nga nakakito kou Raki'. Kaa' pakaansuk noyo ilo ondo' mangintopot kabalu' pana kalo igondo' pakakito."

Arati' ru Tanou Moonsoi ti binatang

³⁰Masuang poyo kaimuagan ondo' binaal ri Jisus ra pinaguluan ru maamaya' No rano kalo binatang ra kitab ti. ³¹Kaa' ngaangai' ti binatang noyo, maa' raginio mangintopot kau ra i Jisus noyo Mamamayag ondo' sinusub ri Aki Kapuuno' i, ioginio Anak ri Aki Kapuuno'. Am ra pangintapatan minno Riso, mokoowot kau ra kaayagan motopot.

Minintalang poyo i Jisus ra maamaya' No rano ra Tasik Tiberias

21 Kopongo ragili, igondo' poyo minintalang i Jisus ra maamaya' No rano giu' ra Tasik Tiberias. Koson ragitio io nasauk; ²Timinimung poyo i Simon Pitrus, i Tomas (ondo' sabiton ri Nagapir), i Natanil (intor ra pamagunan Kana ra libung Galilia), anak ri Jibidius rano, am niak ruo ngaulun maamaya' ri Jisus ra bokon i. ³Kon ri Pitrus ra bokon rano, "Masaga' aku mongoi pamparalo."

Indagu ilo, "Maya' akai rirun." Ginio ra ugar ilo no am sakoi ra parau. Kabalu' pana nosorondom ilo namparalo, kolondo' sangunor pana noowot nilo. ⁴Io maar matawang, minigor i Jisus ra nagas ru tasik i, kaa' kalo nauligan nilo ra lo noyo I Jisus. ⁵Indagu i Jisus risilo, "Kolondo' kia papait noowot min?"

Taam ilo, "Kolondo'."

⁶Indagu i Jisus risilo, "Pataano' ralo minno tampilon ra pamiris ru

parau no, am mokoowot kau bo." Ginio ra pataano' nilo ralo nilai, am kalo bo makabunduk ilo nga masuang toojo papait siminulung.

⁷Bagu indagu maamaya' tagamin ri Jisus i ri Pitrus, "Tuhan nai ginio." Korongog ri Pitrus ginii, pambayang io bo (nga inalus no bayang nali) am tapung ra timug. ⁸Kaa' maamaya' ra bokon rano namparau ak siminunu', liliwa' namunduk ra ralo ondo' napanu' ra papait. Kalo maalur ilo intor ra lantur, olo-olo' maatus meter ayuk. ⁹Pakaasak ilo intor ra parau, nakito nilo baa ru apui am papait tinunuan am mokoondo' niak ruti' ra giu' i. ¹⁰Indagu i Jisus risilo, "Ibito' ra giti kuukula' ngaunor papait ra kakarakop min ni."

¹¹Ongoi i Simon Pitrus ra parau i am ralaato' no ralo i, ondo' napanu' ra papait mangasalag. Maatus limo ngoopor am talu ngaunor ringai'. Kaa' kabalu' pana koson raginii suang ru papait i, kalo narilak ralo i. ¹²Indagu i Jisus risilo, "Pagagakan takau." Kolondo' sangulun pana intor ra maamaya' No rano nakakau' nangkuot Riso, "Osoi Kou?" Nga nakatutun ilo ra lo no Tuhan. ¹³Inggaar bo i Jisus risilo, alapo' no ruti' am pataaki' No risilo. Kinooi No niak papait i. ¹⁴Gitio kaintalu ri Jisus minintalang ra maamaya' No rano nalupus lo binayag saguli'.

I Jisus am i Pitrus

¹⁵Pakaakan ilo, pangkuot bo i Jisus ri Simon Pitrus, "Simon, anak ri Juanis, motogom kou po kia Raki' ka ilo ti?"

Taam i Simon Pitrus, "Iou Tuhan, nakapandai Kou ra motogom aku Rirun."

Kon ri Jisus riso, "Alungi' noyo anak domba Ku rano." ¹⁶Kainduo ri Jisus nangkuot riso, "Simon anak ri Juanis, motogom kou kia Raki'?"

Taam io Riso, "Iou Tuhan, nakapandai Kou ra motogom aku Rirun."

Kon ri Jisus riso, "Alungi' noyo domba Ku rano." ¹⁷Kaintalu ri Jisus nangkuot riso, "Simon anak ri Juanis, motogom kou kia Raki'?"

Nangiluk guang ri Pitrus nga nangkuot i Jisus riso saboi intalu ra, "Motogom kou kia Raki'?" Indagu io Riso, "Tuhan, nakapandai Kou ra ngaangai'. Okou noyo nakapandai ra motogom aku Rirun."

Kon bo ri Jisus riso, "Alungi' noyo domba Ku rano. ¹⁸Balain tokou tojojo: Buoi okou mamulok, okou galama' tumampos am mugar ra ati ak kasagaan mu. Kaa' paat okou matutuo, patutuyon mu kalindu' muno am bangkilon kou ru ulun bokon, am ibiton kou ra intok kararaan mu." ¹⁹(Am ragu ri Jisus raginii mambala' atan kulaan patayan ri Pitrus mampatulai ri Aki Kapuuno'.) Bagu indagu i Jisus riso, "Baya' no Raki'."

Maamaya' ondo' tagamin ri Jisus

²⁰Pangkaili i Pitrus am kakito no maamaya' ondo' tagamin ri Jisus i siminunu' risilo. Io noyo ondo' nakainggaar Riso paat ilo nagagakan am nangkuot, "Tuhan, osoi

kia mampataak Rirun ra pantula' Mu rano?" ²¹ Kakito io ri Pitrus, kuati' no i Jisus, "Tuhan, atan nua' masuk ra ulun ti?" ²² Kon ri Jisus riso, "Amun masaga' Aku ra maayag io saboi Aku matong saguli', kua kaimamang kou raginio? Kaa' okou baya' no Raki'." ²³ Gienio ra nakatabual bo ra maamaya' No rano ra maamaya' raginio kalo matoi. Kaa' sopot no i Jisus galama' kalo minindagu ra kalo matoi io; kaa' kon No, "Amun masaga' Aku ra maayag io saboi Aku

matong saguli', kua kaimamang kou raginio?"

²⁴ Maamaya' raginio noyo ondo' mampaintutun ra nasauk ti am mamatik ragitio. Am nakapandai takau ra motopot kaintutunan nano.

Ragu pupus

²⁵ Masuang poyo binaal ri Jisus ra bokon. Kaa' amun koyoon pabatiko', guang ku ngaangai' tana' ti pana kalo sama' pambulian ra suusuang ru buuk no.